

Збірник наукових матеріалів
XXXVIII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«СВІТОВИЙ РОЗВИТОК НАУКИ ТА ТЕХНІКИ»

23 грудня 2019 року

Частина 5

м. Вінниця

Світовий розвиток науки та техніки, XXXVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 23 грудня 2019 року. – Ч.5, с. 114.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVIII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Світовий розвиток науки та техніки», 23 грудня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Абрамов О.С.</i> СУЧАСНІ ЗАСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СПОРТСМЕНА.....	5
<i>Абрамов О.С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СПОРТСМЕНІВ.....	11
<i>Безвугляк О.А.</i> МЕДІАОСВІТА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	15
<i>Берестюк Л.В., Ляшук І.М., Хомюк Н.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	18
<i>Боршуляк М., Сірант В., Підлісний В.</i> ОБГРУНТУВАННЯ СФОРМОВАНОСТІ РІВНЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ	20
<i>Боярчук Б.О., науковий керівник Триндюк В.А.</i> ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ АВТЕТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТІ ІНОЗЕМНОЇ (НІМЕЦЬКОЇ) МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	25
<i>Бугайчук В.Б., співавтор Хомюк Н.В.</i> РОЗВИТОК ПАМ'ЯТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	30
<i>Гапоненко Г.М., Гапоненко Н.П., Гапоненко С.Г., Родіков В.Г.</i> СУТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ.....	36
<i>Данилюк З. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ МОЗКОВОГО ШТУРМУ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА	39
<i>Діщенко Д.В., Анісімов Д.А.</i> СПОРТИВНА МЕДЕЦИНА У СФЕРІ СПОРТУ, ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЇЇ В МВС.....	44
<i>Дмитрієв М.І.</i> ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПИТАНЬ РОЗВИТКУ РІВНОВАГИ У СПОРТИВНОМУ ВЕСЛУВАННІ	47
<i>Єрмак К.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	49

<i>Жванія О.І.</i> КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ..	56
<i>Карпик О.Л.</i> ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОЮ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	59
<i>Ковальчук І.В., Смоленська Ю. В.</i> ПРИЧИНИ НЕУСПІШНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	64
<i>Кондратюк Д.Ю.</i> ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ЕСТЕТИЧНА СВІДОМІСТЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	69
<i>Кравченко Ю.А., Кравченко В.О.</i> МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ З МАТЕМАТИКИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ.....	75
<i>Кравчук А.В., Хомюк Н.В.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	78
<i>Кузнецова В.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ.....	83
<i>Кучерук А.В.</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ	86
<i>Лісова Т.В.</i> ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ОНТОГЕНЕЗІ.....	100
<i>Максимчук А.М., науковий керівник Хомюк Н.В.</i> РОЛЬ ЕКСКУРСІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	106
<i>Чиркіна С.В.</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	111

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СПОРТСМЕНА

*Абрамов О.С.,
студент навчально-наукового
Гуманітарного інституту
Національний університет
кораблебудування ім. адм. Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Вступ

Рівень сучасної системи підготовки спортсменів передбачає ріст фізичних і психічних навантажень, що в свою чергу збільшує рівень втоми. Здатність долати втому, виникли в процесі змагальної діяльності, обумовлює досягненням високих результатів[1].

Значні навантаження, які переносить спортсмен, потребує пошуку засобів відновлення в умовах покращення тренувального процесу, а також до підготовки к змаганням і в період їх проведення. Для цього знання розвитку втоми і відновлення організму спортсмена має важливе теоретичне і практичне значення[2].

Покращення результатів в спорті обумовлене введенням в підготовку спортсменів научно обґрунтованих засобів управління тренувального процесу і відновлення організму спортсмена. В першому випадку розмова їдеться про застосування навантаження зі значним об'ємом та інтенсивністю, збільшення підготовчих та основних змагань. В другому – внесення в систему підготовки комплекс відновлювальних засобів, в значному степені покращуючи спортивну працездатність за рахунок підвищення можливостей систем організму переносити тренування з високою інтенсивністю і змагальні навантаження[1].

Таким чином, без урахування сучасних зглядів і підходів в підготовці спортсменів вже неможливо досягти високих результатів на міжнародному рівні. Це потребує пошуку ефективних шляхів поглиблення процесів підготовки без збільшення об'ємів і тривалості тренувального процесу.

Разом з тим, можливо підтвердити факт, що в працях ще не найшли

рішення проблеми підвищення відновлення спортсменів високої кваліфікації

Ціль, задача роботи, матеріал і методи

Ціль роботи – дослідження підвищення процесу відновлення у спортсменів високої кваліфікації.

Задача роботи – 1. Теоретично визначити основу стану процесів стомлення і відновлення організму, а також розглянути методи і засоби відновлення і підвищення працездатності.

2. Визначити аналіз прояву індивідуальних особливостей відновлення працездатності.

3. Дослідити принципи в тренувальному процесі при відновленні

Результати дослідження

Швидкість відновлювальних процесів тісно пов'язана з трьома групами

- Особливостями тренувальних навантажень (направленість, об'єм, інтенсивність, тривалість).
- Стан спортсмена (стать, вік, рівень тренуваності).
- Екологічні фактори навколишнього середовища.

Фази відновлювального періоду

В відновлювальному періоді після тренування відрізняють 3 фази:

- перша: в результаті виконаної роботи наступає стомленість, працездатність спадає, а потім повертається в робочий стан
- друга: працездатність продовжує підвищуватися до величини перевищують рівень працездатності. Наступає етап підвищеного відновлення
- третя: через деякий час набутий рівень відновлення повертається по початковий рівень

Слід відзначити, що в наукових дослідженнях встановлено: процеси відновлення можливо підвищувати.

Швидкість відновлення працездатності після тренування – один з основних засобів оцінки тренуваності спортсмена. Спортсмена високої кваліфікації відрізняється від звичайних людей не лише високою фізичною працездатністю, але й швидкістю відновлення.

1. В період змагань для направлення впливу на відновлювальні процеси не тільки після виступу, також і в проведення їх або перед началом змагань.
2. Безпосередньо в різних формах тренувальних процесів для підвищення рівня функціональних можливостей спортсменів, розвитку рухових якостей і розвитку техніки-тактичного майстерства.

В тренувальному процесі необхідно планувати відновлювальні заходи на трьох умовних рівнях. 1) основний. 2) оперативний. 3) поточний.

Відновлювальні заходи основного рівня направлені на урегулювання функціонального стану організму в результаті навантаження окремих мікроциклів.

Оперативне відновлення функціонального стану спортсмена слідує застосовувати в процесі кожного тренування

Поточне відновлення направлене на підтримку оптимального функціонального стану в процесі або після навантаження на окремих заняттях[2,3,4].

Для збільшення ефективності відновлювальних заходів багато спеціалістів рекомендують комплексне застосування різних відновлювальних заходів. В сучасній системі відновлення виділяють: педагогічні, гігієнічні, медико-біологічні і психологічні засоби.

Педагогічні засоби відновлення

Основні засоби педагогічних засобів відновлення

- Рациональне планування тренувального процесу з урахуванням етапу підготовки, умов тренування і змагань, статі, віку, їх функціонального стану.
- Організація і застосування тренувань в -макро і- мікроциклах
- Правильне співвідношення в тренувальному процесі загальних і спеціальних засобів підготовки
- Систематичний педагогічний, лікарський контроль і самоконтроль за функціональним станом
- Обов'язкове використання після змагань спеціальні відновлювальні цикли з включенням відновлювальних засобів і обов'язкова корекція тренування з урахуванням цих даних

-Важливе педагогічне засобом стимуляції відновлювальних процесів є правильна побудова тренування

Гігієнічні засоби відновлення

- Оптимальні соціальні фактори побуту, навчання і трудової діяльності
- Раціональний добовий режим
- Особиста гігієна
- Спеціальне харчування
- Оптимальні умови проведення тренування і змагань
- Профілактика травм
- Відмова від шкідливих звичок

Спеціальні гігієнічні засоби

- Гідропродури- теплий, гарячий, контрастний душ, різні види ванн.
- Спортивний масаж- загально відновлювальний , гідромасаж, самомасаж.
- Різні методи приймання банних процедур – баня з паром, короткочасна баня, баня с контрастними водними процедурами.
- Засоби локального впливу застосовуються при навантаження і втоми окремих груп м'язів[5,6,7]

Медико-біологічні засоби відновлення

- фармакологічні засоби відновлення
- киснева терапія
- теплотерапія

Фармакологічні засоби в спортивній медицині проводяться для:

- покращення відновлювальних процесів
- після великих тренувальний або змагальних навантажень
- для профілактики перенавантаження
- для лікування різних захворювань

Слід зазначити що тільки лікар має право назначати лікарські засоби

В цілях стимуляції відновлювальних заходів слід відзначити наступні види киснева терапія

Кисневий коктейль – вітамінні напої з вмістом кисню

Теплові процедури – широко застосовуються для швидкого зняття місцевого стомлення м'язів, і в умовах значного перенавантаження.

Електросон шляхом впливу електричним током на коркові процеси надають заспокійливі дії.

Електростимуляція допомагає підвищенню працездатності м'язів, швидкісному відновленню процесів, покращення реабілітації після травм і захворювань опорно-рухового апарату спортсменів

Слід особливо зазначити, що в останні часи підготовки спортсменів, стали широко застосовувати різні адаптогени – лікарські засоби рослинного або тваринного походження або синтезовані хімічним шляхом, підвищення не специфічного стійкості організму к несприятливому впливу зовнішнього середовища [6].

Психологічні засоби відновлення

В систему психологічної підготовки входять не тільки засоби особистого впливу на поведінку спортсмена, а також і методи психодіагностики

- Спеціальних вмінь
- Аналіз особистості
- Психодинамічний статус спортсмена
- Контроль за станом здоров'я

Психологічна підготовка представляю собою вплив тренера, психолога, на спортсмена, інших спеціалістів, або самого себе.

В психічній регуляції найбільш ефективно наступне:

1. Психо-педагогічні, основи впливу словом: переконання, навіювання, де актуалізація, формування внутрішньої опори, раціоналізація.
2. Комплексні методи розслаблення та мобілізації
3. Апаратурні засоби впливу: використання ритмічної музики, відео зображення, фільми зі скритою думкою про розслаблення та мобілізуючий характер.
4. Психофізіологічний вплив: масаж, тонізуючі рухи, вплив холодом, лікарські засоби рослинного походження,

Висновки

1. Поєднання процесів стомлення та відновлення – фізіологічний фундамент

постійного пристосування організму к фізичним і спортивним навантаженням . При цьому застосування різних відновлюючих засобів і методів після тренування є невід'ємною частиною підготовки спортсмена.

Серед факторів, оптимізуючи підготовку спортсмена, основне місце займають різні засоби та методи відновлення на підвищення працездатності. В кожному випадку в процес відбору і розробки відновлюючих заходів необхідно враховувати основні функції, забезпечувати працездатність в обраному виді спорту, і конкретну роботу спортсмена.

При цьому:

- З однієї сторони , що використовується засіб повинен бути достатнім для забезпечення відновлюючої реакції і попередження зриву адаптації

- А з другій – не повинно знижувати ефективність тренування, її вплив на швидкість течії природних відновлюючих процесів

2. В процесі розробки комплексів засобів відновлення завжди слідує враховувати індивідуальні особливості спортсменів.

Необхідно особливо зауважити, що для раціонального планування тренувального навантаження завжди повинно мати інформацію про особливості розвитку процесів стомлення спортсмена.

3. Важливо, щоб принцип комплексності застосування відновлюючих заходів постійно застосовувався в всіх етапах тренування: макро-, мікро-, мезо-, і мікроциклах , а також в процесі тренувальної доби.

Література:

1. Бальсевич В.К. Перспектива развития общей теории и технологии спортивной подготовки и физического воспитания / В.К. Бальсевич // Теор. и практ. физ. культ.: - 1999. – №4. – С.21-25.

2. Журавлева А.И. Спортивная медицина и лечебная физкультура / А.И. Журавлева, Н.Д. Граевская – М.: Медицина, 1999. – 266с.

3. Зотов В.П. Восстановление работоспособности в спорте / В.П. Зотов. – К.: Здоров'я ,1990.-200с.:ил.

4. Кузин В.В. Система восстановления и повышения спортивной работоспособности / В.В. Кузин, А.П. Лаптев. – М.: РГАФК, 1999.- 31с.

5. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры / Л.П. Матвеев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 286с.

6. Матвеев Л.П. Общая теория спорта / Л.П. Матвеев. – М.: Воениздат, 1997. – 305с.

7. Моногаров В.Д. Утомление в спорте / В.Д. Моногаров. – К.: Здоров'я, 1986. – 120с.

УДК 657

Педагогічні науки

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СПОРТСМЕНІВ

*Абрамов О.С.,
студент навчально-наукового
Гуманітарного інституту
Національний університет
кораблебудування ім. адм. Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Анотація. Психологічні засоби займають важливе місце при процесі відновлення фізичної працездатності. Завдяки ним можливо досягти зниження нервово-психічної напруги та пригніченості, рівень витраченої нервової енергії при застосуванні цих засобів йде на зниження, великий позитивний вплив мають на прискорення процесів відновлення в органах та різних системах організму.

Заняття спортом - це важлива та тяжка діяльність, яка спрямована на розвиток та удосконалення організму, формування психофізичних якостей. Однак, спорт важка напруга, яка потребує високих вимог до людини, котра вирішила займатися спортом. Звернувшись до спостереження, у змаганнях перемагає той опонент, який має більш врівноважену психіку та можуть сконцентруватися для досягнення високого результату. При змагальній діяльності проявляються особистісні, психічні та фізичні якості спортсмена.

При постійній змагальній практиці є зрозумілою необхідність психічної регуляції, психічного настрою та відновлення спортсмена[1].

Психологічні засоби відновлення фізичної працездатності є важливою ланкою в житті не тільки спортсменів, а також і для кожної людини в ході життєдіяльності. Вони спрямовані на зняття нервової напруги, зниження втоми, підняття настрою.

В спорті використання психологічних засобів полягає в організації цікавого та різноманітного відпочинку, використання факторів, які гарно працюють відволікаючим маневром, відбудова та підтримка відмінного клімату в колективі та піднесення значення сумісності при комплектуванні команд.

Психологічні засоби відновлення в наш час мають великий вибір. Наприклад, психорегуляційне тренування, сон-відпочинок, самонавіювання, релаксація, психічний вплив, спеціальні дихальні вправи, аутотренінг, зниження негативних емоцій.

На даний час спортивні засоби психологічного та відновлення фізичної працездатності задля зняття тренувальних та змагальних навантажень. Психологічний вплив допомагає знизити рівень нервово-психічного навантаження, завдяки засобам відновлення знімається стан психічного гніту, швидкого відновлення втраченої нервової енергії та через це мати великий вплив на прискорення процесів відновлення в інших органах і системах організму.

В сучасному житті для відновлення часто використовують новітній метод психорегулюючого тренування, котре несе в собі регулювання психічного стану, підконтрольного розслаблення м'язової системи та впливу слова на функції свого організму. Для того, щоб швидко та добре зняти збудження центральної нервової системи використовують м'язове розслаблення(послідовне розслаблення найбільш великих м'язових груп). Слід сказати, що при комплексному застосуванні мір значно підвищується ефективність психологічного відновлення. Та спортсмен все ж таки є головним. Людина завжди самоаналізує і ставить оцінку своїм змінам в підготовленості. Процес саморегуляції- позитивні психофізичні зміни організму.

Моя власна практика, досвід участі українських спортсменів у змаганнях дають змогу оцінити те, що одну з головних ролей для досягнення високих результатів та перемог відіграють тяжка праця по налаштуванню себе на боротьбу, повну самовідданості. Для того, щоб це реалізувати використовують психічну саморегуляцію[2].

Психічна саморегуляція- це вплив людини на самого себе за допомогою слів та уявних образів. Це один з головних методів у процесі налаштування на подолання труднощів та стресу.

Психічна саморегуляція: самопереконавання та самонавіювання.

Аутогенапсихом'язове тренування допомагає спортсмену корегувати деякі автоматичні процеси в організмі. Це тренування вкрай необхідне для відновлення в перервах між змаганнями та навчально-тренувальними зборами. Аутогенне тренування полягає в уявній повільній вимові заспокійливих фраз при повному м'язовому розслабленні.

Автор аутогенного тренування німецький психотерапевт Шульц. За його працею, це процес сконцентрованого самовідключення. Завдяки даному методу можна досягти стану аналогічного сну, яке характеризують розслабленням та внутрішнім спокоєм. В наш час ця техніка тренування використовується при підготовки спортсменів к великим змаганням. Позитивний вплив виявляється на організм та психику спортсмена: стан спокою, точність рухів, посилюється самоконтроль, зникає стан страху, паніки, втоми, збільшується супротив стресу.

Аутогенне тренування Шульца полягає в тому, що послідовно виконується шість циклів вправ. Перехід від одного циклі к другому залежить від ступені засвоєння попереднього. З самого початку автор дає вправи на розслаблення м'язів розумової концентрації на відчутті тяжкості в голові.

На початку автор пропонує вправи для розслаблення м'язів шляхом розумового зосередження на відчуття тяжкості в голові. Потім, шляхом навіювання відчуття теплоти, розширюються посудини. Після цього наступають спеціальні вправи для регулювання роботи серця, дихання головного мозку та внутрішніх органів. В кінці проробляються вправи, зв'язані

з роботою мозку, шляхом навіювання відчуття охолодження голови. На всіх етапах виконання вправ необхідно зберігати наступні умови: тиша, приємна температура повітря, темінь[3].

Для більш швидкого відновлення сил після змагань рекомендовано використовувати само навіюваний сон. Спортсмен повинен навчитися поринати себе на певній період в сон і самостійно виходити з нього відпочивши. Тривалість такого сну від 20 до 40 хв.

Одним з засобом відновлення душевного покою являється музика. Вона з давніш часів вважалась засобом задоволення духовних запитів людини. Цілюща сила музики заслужено визнана у багатьох народів, багато відомих діячів медицини розглядають її як ефективний засіб впливу на настрій, психічний стан і весь організм хворого. Згодом музикотерапія, т. е. використання музики в лікувальних цілях, профілактики і зміцнення здоров'я, міцно закріпилась в лікарській практиці.

Вченими доказано, що музика впливає на дихання, роботу м'язів, відновлення після тренувальних занять і змагань. Під час виконання спокійної, ліричної музики дихання стає глибоким і рівномірним. Швидка і ритмічна музика здатна викликати пошвидшення дихання. Якщо на початку роботи слухати музикальні композиції, м'язова діяльність зростає. В більшості випадків мажорний характер музики збільшує роботу м'язів, а мінорний – послабляє[4].

Особливо ефективне використання музикотерапії як доповнення к іншим методам профілактики та лікування. Музикотерапію можна поєднувати з іншими засобами відновлювальної терапії.

Література:

1. Жилло, Ж. Психоло-педагогические средства восстановления / А.Д. Ганюшкин, В.В Ермаков // Средства восстановления в спорте. - Смоленск: Смядынь, 1994. - С.41-54.
2. Мирзоев, О.М. Применение восстановительных средств в спорте / О.М. Мирзоев. - Москва: Физкультура и спорт, 2005. -220с.
3. Петрухин, В.Г. Структурные основы восстановления функций и тренированности организма / В.Г. Петрухин // Медицинские средства

восстановления спортивной работоспособности. – М.: Госкомспорт СССР, 1987.- С.16-25.

4. Холодов, Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ж. Холодов, В. Кузнецов . – М.: Издательский центр “Академия”, 2000. – 480с.

УДК 378

Педагогічні науки

МЕДІАОСВІТА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Безвугляк О.А.,

викладач української мови і літератури

Черкаської медичної академії

м. Черкаси, Україна

У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід’ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого – масових інформаційних процесів. Вона включена до глобалізаційних перетворень і є складовою гарантування конкурентоспроможності економіки, нерозривно пов’язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства.

Медіаосвіта та медіаграмотність є важливим напрямком і сучасної педагогіки, який вивчає закономірності масової комунікації, їх використання в навчальному процесі та професійній підготовці майбутніх педагогічних працівників. Це спричинено бурхливим розвитком технологій, широким впровадженням інтерактивних систем комунікацій, що забезпечило вторгнення в суспільство недоступного раніше потоку інформації від теле-, радіо- до мережі Інтернет.

Головним завданням медіаосвіти (медіаграмотності) педагогічних, науково-педагогічних працівників є підготовка студентської молоді до життя в сучасних інформаційних умовах, розвиток критичного мислення, розуміння та усвідомлення наслідків впливу різних видів медіа на психіку особистості.

Медіаосвіта - частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної

взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно комунікаційних технологій [1, с.1]. Саме тому медіаосвіта повинна стати компонентом загальної освіти, невід'ємною частиною навчальних програм всіх ступенів.

Масова медіаосвіта в сучасному світі розглядається як процес розвитку і саморозвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, розвитку творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу й оцінки медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіа техніки [2, с.2]. А особливо це важливо для майбутніх педагогічних працівників, які своїм прикладом повинні показувати своє критичне ставлення до різного типу інформації мас-медіа, вчити своїх підопічних розуміти її сенс, мету і значення будь-якої інформації, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку. Це важливо, тому що засоби масової інформації мають великий вплив на суспільство, вони формують суспільну думку, свідомість окремих індивідів. Від них багато в чому залежить розвиток громадянського суспільства.

Тому головна мета медіаосвіти – допомогти майбутнім педагогічним працівникам зрозуміти, як медіа можуть не тільки збагатити сприйняття, знання, формування професійних компетентностей, а й вплинути на свідомість та подальші дії її читачів (слухачів). Для цього під час медіаосвітніх занять потрібно акцентувати увагу на розвиток критичного та креативного мислення в інформаційному просторі.

Саме медіаграмотність допомагає студентам спілкуватися з медіа під критичним кутом зору, з розумінням значущості медіа в їхньому житті. Медіаграмотний студент має бути здатним критично та усвідомлено оцінювати медіа тексти, підтримувати критичну дистанцію щодо популярної культури та чинити супротив різним маніпуляціям [3, с.56]. Саме педагогічний працівник є

представником сучасної культури в соціумі школярів та студентів. Від рівня його інформаційно-комунікативних знань та вмінь залежить рівень медіа культури учнівської та студентської молоді. Тому медіаосвіта (медіаграмотність) поряд з педагогікою має дати додаткову освіту учнівській та студентській молоді, яка буде підґрунтям для стійкої психіки і свідомості до несприятливого зовнішнього впливу.

Таким чином, потреба формування медійної культури майбутнього педагогічного працівника має професійні суто прагматичні мотиви. В умовах післядипломного навчання це може стати значущим чинником розвитку його творчого потенціалу і професійної мотивації. Для його потрібно постійно брати участь у тренінгах, семінарах, проходити курси з медіаграмотності. І це є інноваційним курсом, що засвідчує якісно новий етап взаємодії та розвитку науково-педагогічної і педагогічної творчості та процесів застосування її результатів.

Отже, можемо упевнитися, що процес упровадження медіаосвіти в систему вищої освіти є дуже важливим її елементом. В українському суспільстві виникла гостра потреба в розробці конкретних організаційних форм упровадження методів медіаосвіти, які б сприяли підвищенню якості професійної підготовки педагогічних педагогів, сприяли покращенню рівня соціалізації молоді.

Література:

1. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні (Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року.
2. Онкович Г.В. Медіа-педагогіка і медіа-освіта: поширення у світі/ Дивослово, 2007. - С.2-4).
3. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: підручник для вчителів. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с. Н

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Берестюк Л.В., Ляшук І.М.,
студентки Луцького педагогічного коледжу
Хомюк Н.В.,
викладач природничих дисциплін, викладач
вищої категорії, старший викладач
Луцького педагогічного коледжу
м. Луцьк, Україна*

У статті розглянуто проблему формування пізнавальної активності учнів початкових класів. Визначено та обґрунтовано зміст формування пізнавальної активності на основі теоретичного аналізу досліджень вчених-методистів.

Ключові слова: пізнавальна активність, початкова школа, вчитель початкових класів.

Нові завдання шкільної освіти, що спрямовано на гуманізацію, демократизацію навчально-виховного процесу, потребують розвитку ключових компетентностей особистості, які в майбутньому дозволять вирішувати різноманітні проблеми у повсякденному житті, у професійній та соціальній сферах.

Початкова школа – фундамент шкільного життя. Адже саме тут у дітей розвиваються вміння самостійно та критично мислити, ефективно спілкуватися, співпрацювати під час проведення уроків. [1]

Проблема розвитку пізнавальних інтересів дитини розглядалася, вивчалася у працях відомих педагогів: Я.Коменського, К.Ушинського, С.Русової.

Ця проблема розглядалась також у працях Н.Бібік, Б.Друзь, О.Киричук, О.Савченко, О.Скрипченко, В.Сухомлинського та інших. У дослідженнях В. Лозової, О.Савченко зазначається, що при наявності інтересу знання засвоюються усвідомлено, за його відсутністю – формально.

Початкова школа має не тільки формувати у школярів ключові компетентності, а й забезпечувати розвиток пізнавальної активності дитини,

подальшого її становлення, інтелектуального зростання.

Розвитку пізнавальної активності молодших школярів сприяє використання дослідів і спостережень, наочності на уроках. За допомогою наочності активізуються увага, сприймання, пам'ять, мислення; вона стимулює живе, зацікавлене спілкування дітей з приводу побаченого й почутого, викликає асоціативні зв'язки, розширює і уточнює поверхові і неповні уявлення дітей про рослинний світ. Використання ігор у навчанні допомагає активізувати навчальний процес, розвиває спостережливість дітей, увагу, пам'ять, мислення, збуджує інтерес до навчання. Гра – природна діяльність творчого характеру, через яку дитина пізнає світ і вільно проявляє себе. Дослідження показали, що використання дидактичних ігор природничого змісту дає змогу формувати в них міцні знання, підводити до узагальнень, розвивати мовлення та мислення.

На підставі аналізу теоретичної літератури можемо узагальнити, що пізнавальна активність є складною властивістю суб'єкта, яка поєднує важливі характеристики його пізнавальної діяльності: пізнавальну самостійність, ініціативність, а також повноту його знань, умінь і навичок, що формуються у цьому процесі. [2]

Під впливом цілеспрямованого формування предметна спрямованість пізнавальних інтересів учнів набуває істотних змін за рахунок розширення діапазону об'єктів і явищ, і одночасно поглиблення пізнавального пошуку в оволодінні суб'єктивно значущим змістом. Виникає «ланцюгова реакція» інтересу: нові знання викликають нові інтереси. Це сприяє розширенню уявлень і знань про узагальнені властивості предметів і явищ, поглиблює сам процес пізнання, змінює його характер, що в свою чергу позитивно позначається на навчальних досягненнях учнів. [3]

Отже, важливу роль у процесі навчання природознавства займає формування пізнавальної активності молодших школярів. Це є одним із напрямків у психолого-педагогічних та методичних досліджень.

Вчитель повинен виховувати у дітей такі риси, які будуть необхідні їм у майбутньому, а саме: вміння самостійно і критично мислити, бути творчими, вміти окреслювати проблеми і вирішувати їх.

Література:

1. Розвиток пізнавальних інтересів молодших школярів на уроках природознавства – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-piznavalnih-interesiv-molodsih-skolariv-na-urokah-prirodoznavstva-73707.html>
2. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: Навч.-метод. посіб. для вчителів початкових класів. – К.: ІЗМН.
3. Майборода В. Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів / В. Майборода / Початкова школа. – 1998. С. 7-10.

Педагогічні науки

ОБГРУНТУВАННЯ СФОРМОВАНOSTІ РІВНЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ

Боришуляк Микола
магістрант

Сірант Володимир
аспірант

Підлісний Віталій
к.т.н., доцент

Подільський державний
аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

Для експериментальної перевірки моделі та педагогічних умов її впровадження нам необхідно було провести обґрунтування критеріїв, показників і рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів у процесі навчання в магістратурі та розробити систему діагностики, зокрема методики визначення рівня кожного компонента досліджуваного об'єкта.

У якості критеріїв сформованості фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів нами було обрано її структурні компоненти, та критерії. Критерії, показники фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів та методики їх виявлення наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Критерії і показники сформованості фахової компетентності інженерів-програмістів, які навчаються у магістратурі

Критерії	Показники сформованості ФК	Методики виявлення показників
Ціннісно-мотиваційний	1. Сформованість орієнтації на професію інженера-програміста, освоєння нових технологій, на власний професійний розвиток, отримання результату	1. Методика вивчення мотивації професійної діяльності К.Замфір в модифікації А.Рєана; 2. Авторська анкета на визначення професійної спрямованості.
Рефлексивний	1. Сформованість здатності до усвідомлення та аналізу власних помилок; само оцінювання професійного рівня. 2. Усвідомлене сприйняття себе суб'єкту навчально-виховного процесу	1. Анкета на визначення рівня сформованості навичок самоконтролю та самооцінки і рефлексивності інженера-програміста (адаптований А.Карпов, В.Пономарьова).
Особистісний	1. Здатність аналізувати нові ситуації, ладити з іншими, проявляти ініціативу, приймати рішення і нести відповідальність, комунікабельність. 2. Доброзичливість, уважність до деталей, вольові та лідерські якості.	1. Спостереження; 2. Авторська анкета щодо самовизначення особистих якостей необхідних для успішної кар'єри у ІТ-галузі.
Змістовний	1. Сукупність фахових знань щодо нових технологій, таких як інтернет речей та хмарні технології.	1. Авторські тести для контролю означених елементів знань.
Операційно-технологічний	1. Уміння розробити власний фрагмент проекту з використанням визначених технологій; 2. Уміння поєднати власні напрацювання з розробками інших учасників проекту.	1. Авторські пакети тем індивідуальних проектів та завдань для контролю якості вмінь.

Відповідно до розробленої моделі показники сформованості фахової компетентності розподілялись за рівнями: високим, середнім, низьким. Для визначення рівня сформованості ціннісно-мотиваційного компоненту фахової компетентності нами було розроблено відповідні показники, наведені у таблиці 2.

Слід зазначити, що важливими з нашої точки зору, є не просто мотивація до опанування певного навчального курсу та отримання професійно-значущих знань. Тому, у розробленій системі оцінювання, серед показників ми обрали такі, що дозволяють визначити ціннісне ставлення до професії, усвідомлення необхідності постійного самостійного відстеження тенденцій у ІТ-галузі та опанування нових технологій програмування, а також наявність певних якостей особистості, необхідних для успішної співпраці з іншими програмістами та взаємодії з клієнтами.

Таблиця 2. Показники сформованості ціннісно-мотиваційного компоненту фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів

Рівень	Показники
Високий	Має стійке бажання опанувати програму навчання за фахом інженер-програміст у магістратурі; брати участь у відкритих заходах, що проводять ІТ-компанії; усвідомлює цінність обраної професії та особливості побудови кар'єри у даній галузі; має бажання застосовувати отримані знання і досвід у майбутній професійній діяльності, виконувати складні, творчі завдання, отримує задоволення від вирішення професійних задач, отримання готового результату; готовність досліджувати дотичні предметні галузі, об'єкти професійної діяльності; усвідомлює потребу у постійному самовдосконаленні як невід'ємній складовій роботи в ІТ-галузі; готовність працювати в команді та навчати інших.
Середній	Має інтерес та усвідомлює необхідність вивчення частини предметів професійної підготовки, до участі у проектах, має потяг долати труднощі; цікавиться новинками у ІТ-галузі; намагається самостійно розібратися у частині матеріалу, який зацікавив або в опанування якого є нагальна потреба.
Низький	Проявляє інтерес до вивчення ряду предметів професійної підготовки, як необхідної умови подальшого працевлаштування;

Для оцінювання рівня прояву рефлексивного компоненту фахової компетентності майбутнього інженера-програміста нами було розроблено показники наведені у таблиці 3.3.

Сформованість змістового та операційно-технологічного компоненту фахової компетентності майбутнього інженера-програміста визначалася у межах вивчення розроблених навчальних дисциплін або їх окремих тематичних блоків.

Критерії оцінювання та форми контролю було описано у відповідних робочих програмах. Якість засвоєння знань визначалася за наступними показниками: ступінь розуміння, повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність.

Таблиця 3. Показники сформованості рефлексивного компоненту фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів

Рівень	Показники
Високий	Має здатність до самооцінювання професійного рівня та визначення програми особистісного професійного розвитку; вміє аналізувати та критично оцінювати власні результати, зокрема власний вклад у роботу команди; усвідомлення відповідальності за результат діяльності; коригувати свої дії та має внутрішній план професійного розвитку; вміє моделювати ситуацію та обирати оптимальний шлях досягнення цілей.
Середній	Вміє визначати мету діяльності, планувати діяльність для досягнення результату, оцінювати отриманий результат, аналізувати, виділяти головне.
Низький	Вміє визначати мету діяльності та оцінювати отриманий результат, здатність до усвідомлення та аналізу власних помилок.

У процесі експериментального навчання нами використовувалися такі педагогічні технології:

- навчання з використанням мобільних пристроїв (BYOD) – у процесі вивчення курсів «Хмарні технології» та «Інтернет речей» Здобувачі вищої освіти у процесі навчання користувалися власними ноутбуками, планшетами, смартфонами або іншими мобільними пристроями і підключаються до університетської мережі Інтернет. Використання особистих мобільних пристроїв сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти нових компетентностей: мобільність, «навчання та робота на ходу», навчання де завгодно і коли завгодно.

Засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу відбувається більш ефективно за рахунок використання комфортної і знайомої їм технології. Здобувачі вищої освіти отримують миттєвий доступ до додаткових ресурсів, що допомагає краще зрозуміти досліджувану проблему.

Використання здобувачами вищої освіти BYOD дає змогу університетам економити кошти: відсутня необхідність в закупівлі комп'ютерів, програмного забезпечення, спеціальних меблів для ПК, збільшується наповнення навчальної аудиторії, що дає можливість зменшити штат викладачів.

Література:

1. Дуганець В.І., Бендера В.І. Шляхи удосконалення системи підготовки педагогічних кадрів для навчальних закладів з професійної освіти. Збірник наукових праць Національного аграрного університету “Механізації сільськогосподарського виробництва”. К : НАУ, 2003. Т. XV. 428-432 с.

2. Підлісний В. В., Семенов О. М., Сірант В. М. Методичні підходи для покращення самостійної роботи Здобувачів вищої освіти з дисципліни «Використання техніки в АПК». Професійно прикладні дидактики. Міжнародний науковий журнал. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2016. Вип.1. С. 131-138.

3. Підлісний В. В., Семенов О. М., Сірант В. М. Методичні підходи для покращення контролю знань Здобувачів вищої освіти при вивченні спеціальних дисциплін. Професійно прикладні дидактики. Міжнародний науковий журнал. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2017. Вип.2.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ АВТЕТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТІ ІНОЗЕМНОЇ (НІМЕЦЬКОЇ) МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Боярчук Богдана Олександрівна

студентка 4-Г групи

Науковий керівник Триндюк В.А.

Старший викладач,

кандидат педагогічних наук

Луцький педагогічний коледж

Україна

Педагогічна освіта в Україні сьогодні реформується та ставить нові вимоги до нинішніх і майбутніх вчителів, які повинні активно реагувати на зміни, бути кваліфікованими, мобільними та креативними. Глобалізація та швидкий доступ до інформації дає змогу отримати найактуальніші новини, ознайомитися з думками та позиціями іноземних науковців та використовувати їхній досвід в теорії та практиці навчання та виховання. Студенти педагогічних закладів освіти потребують особливої підготовки до професійної діяльності.

«Іноземна мова за професійним спрямуванням» поділяється на загальний та професійно-орієнтований компоненти. Загальний або базовий курс спрямований на систематизацію, вдосконалення та активізацію знань, здобутих у школі. Професійно-орієнтований компонент спрямований відповідно до особливостей майбутньої професії або спеціальності. Тобто курс передбачає отримання професійної інформації іноземною мовою, навчання перекладу документації, вивчення професійної лексики і термінології, навчання спілкуванню у сфері професійної діяльності тощо. Така підготовка поєднує в собі різноманітні методи та прийоми навчання і не можлива без такого виду роботи як читання професійно-орієнтованої літератури за фахом [3, ст. 110].

На заняттях німецької мови за професійним спрямуванням для студентів педагогічного коледжу було використано автентичні матеріали для

ознайомлення із системою освіти в Німеччині, із специфікою та сучасними вимогами до вчителя ХХІ століття у глобальному аспекті.

Метою статті є: характеристика матеріалів для професійно-орієнтованого читання на занятті іноземної (німецької) мови за професійним спрямуванням та обґрунтування доцільності їх використання у педагогічних закладах освіти.

Оновлений зміст текстів для професійно-орієнтованого читання містить декілька тематичних блоків: система освіти: галузі, поділ освітніх закладів; вимоги до посади вчителя; завдання та компетенції вчителя; трансформація сутності та ролі вчителя; зміст та значення педагогічної практики під час навчання (практичні поради); чотири типи навчання та як найефективніше вчитися та інші. На практичних заняттях передбачаються перед текстові лексичні вправи, читання тексту, переклад, робота над вивченням та активізацією лексики, аналіз змісту, складання схем та планів, обговорення та узагальнення власних думок студентів щодо отриманої інформації.

Охарактеризуємо найцікавіші для студентів тексти для читання із блоку «Освіта ХХІ століття». Тема: «Види інтелектів та способи їх розвитку у школярів» [4].

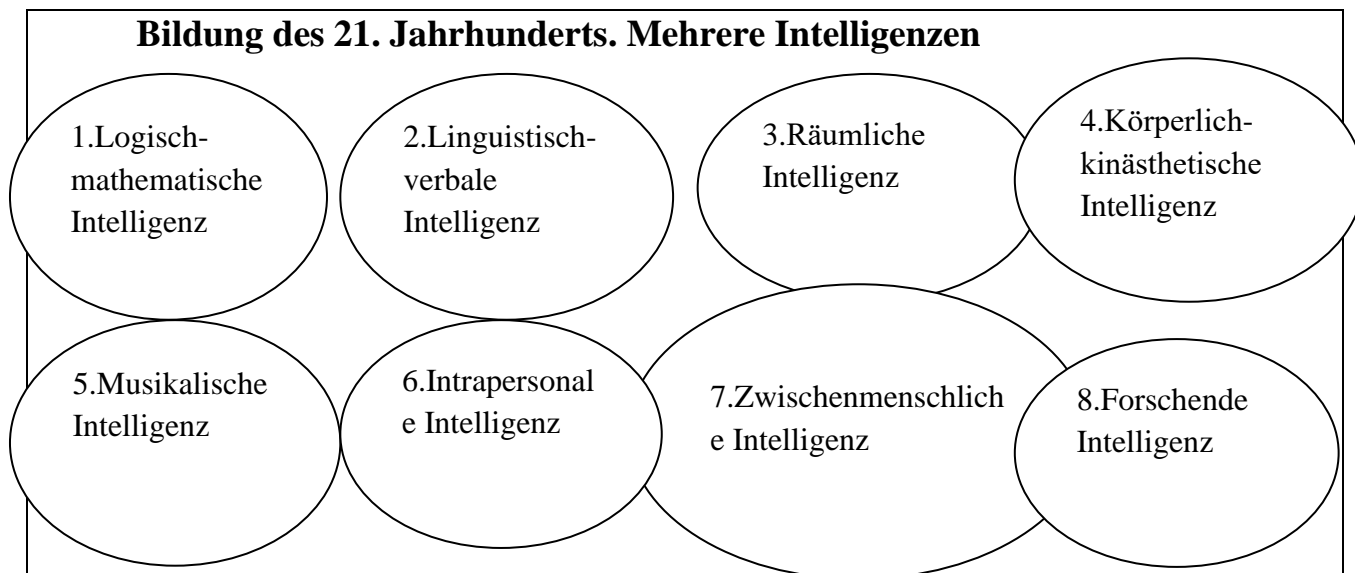

Рис. 1.: Види інтелектів за Г. Гарднером

На думку німецьких науковців, раніше було актуально визначати рівень інтелекту коефіцієнтом IQ. Коефіцієнт вимірює знання на основі логіко-

математичного інтелекту. Однак, можна бути успішним, не обов'язково маючи високий рівень IQ. Мова йде про спортсменів, художників, письменників, політиків, викладачів. З огляду на це, професор Гарвардського університету Говард Гарднер припустив, що "інтелект - це не єдина група, яка об'єднує різні специфічні здібності, а мережа автономних груп". Він визначає інтелект як "здатність вирішувати проблеми або розробляти цінні продукти". Г. Гарднер вважає, що якщо інтелект - це "здатність", то можна розглядати її як навичку, яку людина може розвивати і тому вчитися. Теорія Гарднера передбачає 8 видів інтелекту:

Логіко-математична (Logisch-mathematische Intelligenz) – здатність вирішувати логічні та математичні задачі, співвідносити знаки, символи, мислити абстрактно і логічно.

1. Мовна (лінгвістична) (Linguistisch-verbale Intelligenz) – здатність чітко та правильно викладати думки, читати, писати, спілкуватися за допомогою мови. (Типово для письменників, поетів).

2. Просторово-візуальна (Räumliche Intelligenz) – здатність мислити образами у трьох вимірах, відчувати цілісність, діяти в команді. (Типово для інженерів, архітекторів).

3. Кінестетична (моторна) (Körperlich-kinästhetische Intelligenz) – здатність точно та чітко володіти своїм тілом та рухами. (Типово для спортсменів, механіків і навіть хірургів).

4. Музична (Musikalische Intelligenz) – здатність відчувати ритм, тональність, звукові гами, відтворювати складні музичні твори.

5. Психологічна (інтраперсональна) (Intrapersonale Intelligenz) – здатність усвідомлювати власну сутність, контролювати себе, свої потреби і можливості, позитивно ставитися до себе, критично і творчо мислити, приймати рішення, володіти собою.

6. Соціальна (міжособистісна) (Zwischenmenschliche Intelligenz) – емпатія, здатність розуміти інших та сприймати адекватно людей з їхніми перевагами та недоліками.

7. **Натуралістична (природознавча) (Forschende Intelligenz)** – допомагає людям усвідомити вагомість та значення навколишнього середовища для життя усієї планети; чутливість до природного світу рослин і тварин; спостережливість.

Розвиток різних видів інтелекту є метою у шкільній системі Німеччини, який забезпечується міждисциплінарними підходами до організації навчального процесу.

На нашу думку, дана теорія сьогодні стає актуальною в ракурсі розвитку Нової Української Школи (НУШ). Сьогодні важливо усвідомити, що використовуючи різноманітні способи, засоби, методи навчання, можна і потрібно розвивати не лише вроджені, а й інші вище зазначені види інтелекту у школярів. Особливо ефективно для їх розвитку сприяє участь дітей у проєктах, інтерактивних заняттях, загальношкільних заходах тощо.

Не менш важливою й актуальною темою стала тема про зміну змісту і ролі сучасного вчителя, яка активно досліджується та аналізується сучасними українськими науковцями [5]. Тема заняття: «Роль вчителя» (Die Rolle des Lehrers).

Відомо, що потреби класу минулого століття дуже сильно відрізняються від нинішнього. Учителі сучасності повинні конструктивно підготувати дітей до швидкозмінного світу та забезпечити їх інструментами, які призведуть до успіхів у майбутньому. Учителі та їхня професійна діяльність не можуть бути статичними, вони повинні постійно займатись інноваційною діяльністю, самовдосконалюватись та розвиватись відповідно до вимог часу. Зміст ролі вчителя зазнає змін, трансформується. Німецькі науковці вважають, що вчитель – це:

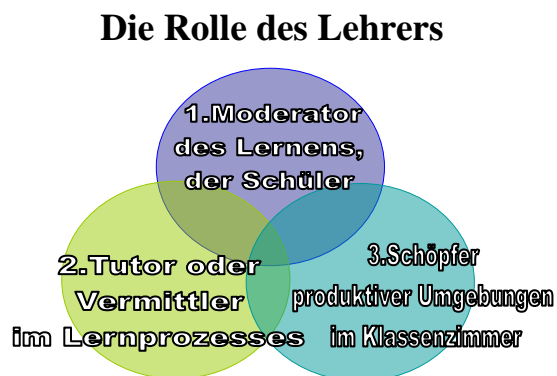

Рис.: 2: Ролі вчителя

Отож, 1. Учитель – модератор навчання і школярів. Учитель-модератор – планує заняття та стежить за його виконанням, стимулює учнів до розв’язання поставлених завдань, контролює. 2. Учитель – тьютор або інформатор у навчальному процесі — наставник, консультант, помічник, вчить вчитися. 3. Учитель – творець продуктивного середовища у класі, розвиває навички та вміння.

Таке поєднання усіх ролей вчителя, на думку німецьких науковців, полягає в тому, щоб спонукати дітей до роздумів, до активної розумової діяльності, вчить учитися впродовж життя, критично мислити тощо.

Варто зазначити, що українські науковці [1; 2], розглядають й інші ролі вчителя. Так, вчитель-коуч – це фахівець, тренер, допомагає дитині досягти мети, вчитель-ментор—досвідчений і надійний товариш, порадник, наставник, вчитель-фасилітатор — підтримує дитину в її навчальній діяльності через педагогічну взаємодію, допомагає, (організатор спілкування та обговорення в результаті якого спільно вирішуються завдання та підсумовуються висновки), вчитель-суперайзер — чітко організовує навчальний процес, контролює учнів, час виконання завдання.

Отже, роль вчителя ХХІ століття набуває нового змістового наповнення – це наставник, помічник, порадник, інформатор. Сутність ролі вчителя перестає грати основну, фронтальну роль. Вектор розвитку спрямований на учня. Така роль вчителя ідеально відповідає нормам педагогіки партнерства та особистісно-орієнтованій моделі навчання, які лежать в основі НУШ.

Таким чином, професійно орієнтоване читання іншомовної літератури у педагогічних закладах освіти на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням має розвивальний характер. Студенти не лише вивчають іноземну мову, а й отримують актуальні знання з педагогіки, методики та психології навчання та виховання.

Розглянуті на заняттях матеріали розширюють загальну професійну підготовку та сприяють формуванню готовності до майбутньої педагогічної діяльності.

Література

1. Гусак В. М. [Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи](https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-vchytel/). «Освіторія Медіа». - Який має бути сучасний вчитель. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-vchytel/>
2. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в концепції Нової української школи. Презентація. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdanna-sucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html>
3. Триндюк В.А. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Випуск 11(54), 2015. Наукові записки РДГУ. file:///C:/Users/Admin/Downloads/Ozfm_2015_11_37.pdf
4. Bildung des 21. Jahrhunderts. Mehrere Intelligenzen <https://www.colegio-alemank.org/de/die-schule/bildung-des-21-jahrhunderts/mehrere-intelligenzen.html>
5. Die Rolle des Lehrers <https://www.colegioalemank.org/de/die-schule/bildung-des-21-jahrhunderts/die-rolle-des-lehrers.html>

Педагогічні науки

РОЗВИТОК ПАМ'ЯТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Бугайчук В.Б.

співавтор Хомюк Н.В.

студентка факультету 013 початкова освіта

Луцький педагогічний коледж

Людина не може ставитися байдуже до оточуючого світу, а всяка людська активність побудована на процесі пізнання, тобто відображенні в психіці особи реальної дійсності. Процес пізнання розпочинається з відчуттів та спостережень, щоб пройшовши стадії уявлень і пам'яті, перетвориться в мислення і завершення в процесах прийняття рішень та виконанні дій.

Уже в старовинні часи люди звертали свою увагу на значення пам'яті.

Есхіл, використавши уста Прометея, промовив: “Послухай, що я зробив цим смертним. Придумав числа, навчив складати слова і дав їм пам’ять”. Стародавні греки матір’ю всіх муз вважали богиню пам’яті Мнемозину.[1]

Роль пам’яті на різних щаблях історії людства неоднакова. В далекі часи, коли люди не володіли писемністю, вимоги до міцності та чіткості запам’ятовування і збереження досвіду були високими. Сучасна людина не в змозі буквально відтворити те, що сприйняла, бо об’єм відомостей дуже великий. В зв’язку з цим змінились вимоги і до навчання. Якщо раніше в навчанні важливо було запам’ятати і відтворити відомості, то тепер на перший план виходять завдання розумового розвитку учнів. За даними психолого-педагогічних досліджень останніх десятиліть докорінно змінились зміст і методи навчання в початковій її ланці.[1]

Ще в 60-х роках було переглянуто існуючі уявлення про вікові можливості засвоєння знань у початковій ланці. З’ясувалося, що першокласники цілком здатні засвоїти не лише конкретні знання та вміння, які складають зміст традиційної початкової освіти (арифметика, письмо, читання), а й елементи наукових знань у галузі математики і мови. Проте такі знання не можна давати в готовому вигляді, як це практикується. Новий зміст вимагає розробки нового методу навчання, спеціальної організації власних предметних дій учнів з розкриттям істотних властивостей досліджуваного предметного матеріалу. Психологічні дослідження показали, що таке навчання змінює весь хід психологічного розвитку дитини і насамперед сприяє формуванню продуктивного мислення. Пам’ять як особливий пізнавальний процес досліджувалася багатьма вченими як у загально психологічному аспекті, так і в генезисі розвитку.[1]

Переконливо доведено, що шкільний вік є таким, що відіграє важливе значення в становленні основних форм пам’яті. Саме пам’ять, як відомо, виконує продуктивну роль у здійсненні всіх інших форм психічної діяльності людини, накопичуючи і зберігаючи набутий досвід і забезпечуючи можливість його подальшого використання. Тому дослідження видів, форм пам’яті, а також розвиток та діагностика пам’яті є дуже актуальними.[1]

Механізми пам'яті, її типи, форми та риси

Кожного дня ми визнаємо багато нового, з кожним днем збагачуються наші знання. Все, про що дізнається людина, може бути надовго збережене в “кольорах” її мозку. Мозок не тільки зберігає наші знання про навколишній світ, а й має здатність за нашим бажанням відтворювати ці знання.

Процес запам'ятовування, збереження й наступного пригадування або упізнавання того, що людина раніше сприймала, переживала чи робила, називається пам'яттю. Значення пам'яті в житті людини дуже велике. Абсолютно все, що ми знаємо, вміємо, є наслідок здатності мозку запам'ятовувати й зберігати в пам'яті образи, думки, пережиті почуття, рухи та їх системи. Пам'ять зберігає нам знання, а без знань немислимі ні плідна діяльність, ні успішне навчання.[2]

Пам'ять, які всі інші психічні процеси, має характер діяльності. Чи запам'ятовує людина, чи згадує вона, а чи пригадує що-небудь, відтворює або визнає – завжди вона здійснює певну психічну діяльність.[2]

Пам'ять - специфічна форма психічного відображення дійсності, що забезпечує нагромадження, збереження і відтворення вражень про навколишній світ; основа придбання знань, навичок і умінь і їх наступного використання.[1]

У пам'яті виділяють ряд основних (мнемічних) процесів: запам'ятовування, збереження, забування, відновлення. За допомогою запам'ятовування здійснюється введення інформації в пам'ять, на основі включення знову надходять елементи в існуючі системи асоціативних зв'язків. Під збереженням розуміються процеси, що сприяють утриманню інформації протягом більш-менш тривалого періоду часу. Збереження тісно зв'язано з забуванням. По суті, це дві сторони єдиного процесу: при неповному збереженні говорять про часткове забування, і навпаки.[3]

У дітей шкільного віку особливо яскраво проявляється вплив інтересу на продуктивність запам'ятовування. Відомо, що багато хто з школярів неоднаково запам'ятовує і засвоює різні навчальні предмети. Пояснюються ці факти не різною пам'яттю учня, а різним інтересом до виучуваних предметів.

Педагогічна практика показує, що коли вчитель виховує в дітей інтерес до так званих нелюбимих предметів, запам'ятовування та засвоєння цих предметів учнями різко поліпшується.[1]

Таким чином, характер пам'яті, її продуктивність пов'язані з особливостями особистості. Людина свідомо регулює процеси своєї пам'яті й керує ними, виходячи з тих цілей і завдань, які вона ставить у своїй діяльності.

Встановлено, що протягом молодшого шкільного віку відбуваються кардинальні зміни в мотиваційній структурі особистості дитини. Вони починаються з перебудови мотивів навчальної діяльності на основі інтенсивного формування пізнавальних інтересів дітей. Навчально-пізнавальні мотиви стають провідними не лише в навчальній діяльності, а й всій життєдіяльності школяра.[2]

Особливості пам'яті школярів

Розпочинаючи навчання в школі, діти вже спроможні доволіно запам'ятовувати. Однак ця спроможність у них ще слабо розвинута. Молодший шкільний вік характеризується значними якісними змінами, що розвиваються в пам'яті. Формується логічна пам'ять. Дослівність запам'ятовування зумовлюється не віковими особливостями, а рядом факторів їх життєвого досвіду. Не вміючи ще диференціювати завдання, молодші школярі виробляють у себе настанову на дослівне запам'ятовування й відтворення. При правильному педагогічному керівництві учні осмислено запам'ятовують доступний для них матеріал. Просте дослівне запам'ятовування має і позитивне значення. Воно є важливим засобом нагромадження словникового запасу і культури дитячого мовлення, розвитку довільної пам'яті, розвивається самоконтроль, уміння помічати помилки. [5]

Розвиток пам'яті молодшого школяра

У молодшому шкільному віці значно підвищується здатність заучувати і відтворювати. Зростає продуктивність запам'ятовувати навчальний матеріал. Порівняно з першокласниками в учнів другого класу запам'ятовування конкретного матеріалу збільшується на 28%, абстрактного – на 68%,

емоційного – на 35%. У I-III класах частіше вдаються до спеціальних прийомів запам'ятовування. Ефективність словесного запам'ятовування зростає за рахунок оволодіння учнями досконалішими мнемічними прийомами. Порівняно менше зростає в цьому віці продуктивність запам'ятовування конкретних предметів та їх зображень. У молодших школярів інтенсивно розвивається точність запам'ятовування тексту. Учні III класу в середньому в 2,4 рази точніше запам'ятовують текст, порівняно з учнями I класу і в 1,5 рази точніше, ніж учні II класу.[4]

З віком у молодших школярів підвищується точність, впізнавання запам'ятовуваних об'єктів. Найбільший діапазон впізнавання у першокласників, а в учнів третіх класів він знижується у 4-5 рази. Дівчата дещо точніше впізнають предмети, ніж хлопчики.

Розвиток пам'яті молодших школярів полягає в зміні співвідношення мимовільного та довільного запам'ятовування, образної та сюжетної-логічної пам'яті. [1]

У молодшому шкільному віці відбуваються інтенсивний розвиток довільної пам'яті, довільного запам'ятовування й відтворення. Але без спеціального керівництва розвиток пам'яті молодші школярі використовують тільки найпростіші способи довільного запам'ятовування і відтворення. Так у школярів II класу переважає оповідання з використанням готового плану дає нижчі результати, ніж просто повторювання. За даними А.Смирнова молодші школярі часто не знають таких прийомів заучування як смислове групування матеріалу, поділ тексту на частини. Для розвитку логічної пам'яті важливою є настанова вчитися зрозуміти (проаналізувати, порівняти, співвідносити, згрупувати) навчальний матеріал, а потім завчити його.[4]

Якщо учнів не навчити порівнювати, знаходити подібне і відмінне в початковому матеріалі, то неминучі помилки в запам'ятовуванні, пов'язані із змішуванням подібного. Чітке усвідомлення подібного і відмінного – необхідна умова міцного запам'ятовування матеріалу молодшими школярами. Важливою умовою для такого запам'ятовування є також оволодіння прийомами

співвіднесення, який полягає в пов'язуванні майбутніх знань з раніше набутими. Учні III класу уже здатні самостійно користуватися такими прийомами.

У зв'язку з дальшим розвиток мислення мимовільне запам'ятовування набуває дедалі більшої систематичності і вищої продуктивності. Спираючись на можливості мимовільної пам'яті і створюючи необхідні умови для її функціонування, можна забезпечити набуття молодшими учнями досить великих за обсягом і складних за змістом знань. [4]

Література:

1. Загальні відомості про пам'ять та роль пам'яті історії людства [Електронний ресурс] - Режим доступу

<https://works.doklad.ru/view/PxsZNOikHqc/all.html>

2. Механізми пам'яті, її типи, форми та риси [Електронний ресурс] - Режим доступу

<https://studfile.net/preview/5601874/page:65/>

3. Основні (мнемічні) процеси пам'яті [Електронний ресурс] - Режим доступу

<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=74>

4. Розвиток пам'яті молодшого школяра [Електронний ресурс] - Режим доступу

https://pidruchniki.com/13820322/psihologiya/pamyat_pedagogichna_psihologiya

5. Особливості пам'яті школярів [Електронний ресурс] - Режим доступу
<https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/9924/>

СУТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

Гапоненко Г.М.,

*кандидат педагогічних наук,
Центр розмінування України, Україна*

Гапоненко Н.П.,

*викладач,
Подільський спеціальний
навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж;*

Гапоненко С.Г.,

*аспірант,
Кам'янець-Подільський Національний
університет імені Івана Огієнка;*

Родіков В.Г.,

*кандидат педагогічних наук,
Центр розмінування України, Україна*

Докорінні зміни, що відбуваються в країні, не могли не знайти своє відображення і в тенденціях розвитку сучасної парадигми освіти. Швидкоплинність всіх процесів в суспільстві знаходить своє відображення і в самій освіті. При цьому істотний вплив на її розвиток буде здійснювати ряд чинників, серед яких вбачаємо стан економіки країни та розвитку ринку освітніх послуг; потребу самого суспільства у компетентних професіоналах, що надають освітні послуги; можливості конкурувати на ринку праці фахівця, який ці послуги отримує та багато інших чинників.

Моніторинг сучасної парадигми освіти і розгляд більше ста наукових джерел у цьому напрямку надає нам право стверджувати, що *сам процес підготовки* в сучасних умовах відбувається під впливом певних чинників і обставин. Вони можуть бути як об'єктивні, так і суб'єктивні та переслідувати свої цілі і задачі, сприяти підготовці максимально розвинутої особистості. Крім цього, вони повинні розвивати індивідуальні якості фахівця. Фактично ми повинні готувати фахівців на перспективу, готувати так, щоб спеціаліст, що

отримав диплом, міг саморозвиватись, вдосконалюватись, впевнено конкурувати на ринку праці. А саме головне, щоб такий фахівець, приступивши до виконання функціональних обов'язків, впевнено вирішував проблеми, що виникають, нагальні робочі питання.

Стратегія модернізації освіти України передбачає, що в основу оновленої освіти будуть покладені «компетентності фахівця», про які ми постійно говоримо і формування яких здійснюється завдяки компетентнісного підходу. Сам компетентнісний підхід, за твердженням науковців, означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формуванням навичок на створення умов для опанування комплексу компетенцій [1, с. 138].

Однією з умов компетентнісного навчання вчені вважають використання низки організаційно-педагогічних умов, що сприятимуть підготовці фахівця у відповідній галузі. Для цього засвоюються не готові знання, а формуються вміння, необхідні для практичного вирішення конкретних завдань [2, с. 2-6].

Досліджуючи поняття організаційно-педагогічних умов, радянський педагог Ю. Бабанський стверджує, що «...ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, у яких він відбувається... Щоб реалізувати мету навчання на практиці, важливо, насамперед, оптимізувати змістовий компонент процесу навчання...» [3, с. 13]. Нам імпонує висловлювання вченого тому, що його визначення не втратило актуальності і в наш час.

З наукових позицій А. Алексюк, А. Аюрзанайн, П. Підкасистий розглядають педагогічні умови як чинники, що впливають на процес досягнення мети. При цьому їх поділяють на зовнішні (позитивні відносини викладача і студента; об'єктивність оцінки навчального процесу; місце навчання, приміщення, клімат тощо) та внутрішні (індивідуальні властивості студентів, тобто стан здоров'я, властивості характеру, досвід, вміння, навички, мотивація тощо) [4, с. 85].

Тлумачний словник С. Ожегова визначає умову як вимогу, що ставиться однією зі сторін, які домовляються; як усну чи письмову згоду про що-небудь;

як правило, що встановлено в будь-якій сфері життя, діяльності; як обставини, за яких відбувається чи від яких залежить що-небудь [5].

Таким чином хочемо зробити висновок, що реалізація певних необхідних і достатніх обставин, за яких відбувається підготовка висококваліфікованого фахівця, а саме організаційно-педагогічних умов, є обов'язковою складовою освітнього процесу.

Література:

1. Селевко Г. Компетентности и их классификация. Народное образование. 2004. № 4. С. 138-143.

2. Концепция модернизации российского образования на период до 2010 года. Москва : АПКиПРО, 2002. 24 с.

3. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. (Общедидактический аспект) / Бабанский Ю. К. Москва : «Педагогика», 1977. 256 с.

4. Житник Н. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів економіки у коледжі II рівня акредитації : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04. Кривий Ріг, 2001. 223 с.

5. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов [под ред. чл.-корр. АН СССР Н. Ю. Шведовой]. 18-е изд., стереотип. Москва : Рус. яз., 1986. 797 с.
URL : <http://ozhegov.info/slovar>.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ МОЗКОВОГО ШТУРМУ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

*Данилюк З. М.,
студентка відділення « Початкова освіта »
Науковий керівник Хомюк Н. В.,
Луцький педагогічний коледж
м. Луцьк, Україна*

Актуальність теми. Серед сучасних здобувачів освіти в Україні зростає актуальність застосування методу мозкового штурму. Мозковий штурм - це популярний метод висунування творчих ідей у процесі розв'язання наукової чи технічної проблеми. Цей метод є важливою складовою в інтелектуальному розвитку будь-якої людини, незалежно від віку чи статі.

Мозковий штурм важливий тим, що стимулює зацікавленість учасників процесом пізнання, сприяє підвищенню активності людини, розвитку її творчого потенціалу, сприяє встановленню взаєморозуміння, високої культури спілкування.

Метод «мозковий штурм» як засіб реалізації компетентнісного підходу в початковій школі. Ефективність реалізації компетентнісного підходу в освіті пов'язана з усвідомленням учителем педагогічних можливостей застосування методів навчання, їх впливу на психічний розвиток дитини.

У статті розкриваються особливості використання методу мозкового штурму у навчальному процесі, здійснено аналіз застосування мозкового штурму у початковій школі.

Ключові слова: метод, мозковий штурм, пізнавальна активність, молодший школяр.

Мета статті: вивчення особливостей використання методу мозкового штурму в освітньому процесі початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Пізнавальна активність - це діяльнісний стан особистості, що виражається в наполегливому прагненні до знань, до розумової

напруги і прояву вольових зусиль у процесі оволодіння знаннями [3, с. 58].

«Мозковий штурм» - це популярний метод висування творчих ідей у процесі розв'язування наукової чи технічної проблеми, що стимулює творче мислення [1, с. 112].

Метою мозкового штурму є вироблення спільними зусиллями кількох рішень конкретної проблеми, збирання якомога більшої кількості ідей щодо проблеми від усіх учнів протягом обмеженого періоду, мотивація навчальної діяльності. Мозковий штурм спонукає учнів виявляти уяву і та творчість, дозволяє їм вільно висловлювати свої думки [3, с. 63].

Щоб використати метод мозкового штурму, перш за все, запропонуйте учням розв'язати поставлену проблему. Варіантів мозкового штурму може бути кілька, але обирайте той варіант який підходить під склад класу та мети вашої взаємодії:

- Мозковий штурм у загальному колі

Крок 1. Після презентації проблеми та чіткого формулювання проблемного питання (його краще записати на дошці) запропонуйте всім висловити ідеї, коментарі, навести фрази чи слова, пов'язані з цією проблемою.

Крок 2. Коли учні висловлюють ідеї, записуйте всі пропозиції на дошці чи на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань.

Крок 3. Наприкінці обговоріть й оцініть запропоновані ідеї.

- «Мережа » чи «кульки»

Пускове слово (питання) пишеться в «кульці» в центрі сторінки. Коли обговорюються споріднені проблеми, вони записуються на папері із зазначенням зв'язку. Водночас такий мозковий штурм «вільного» типу дає можливість за дуже короткий період (три-п'ять хвилин) записати ідеї, що виникли. Коли учні висловлюють ідеї, записуйте всі пропозиції у вигляді пов'язаних кульок на дошці чи на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань. На закінчення обговоріть й оцініть запропоновані ідеї.

- Мозковий штурм у парах

Попросіть учнів і учениць спочатку скласти список ідей з теми індивідуально. Потім, через кілька хвилин, запропонуйте їм об'єднатись у пари й поділитися своїми ідеями один з одним, а потім доповнити свій список [3, с. 64].

Зверніть увагу учнів на такі моменти:

- Під час «висування ідей» не пропускайте жодної. Якщо ви будете судити про ідеї й оцінювати їх під час висловлювання, учні зосередять більше уваги на відстоюванні своїх ідей, ніж на спробах запропонувати нові і більш досконалі.

- Необхідно заохочувати всіх до висування якомога більшої кількості ідей. Варто підтримувати та фіксувати навіть фантастичні ідеї. (Якщо під час мозкового штурму не вдасться одержати багато ідей, це може пояснюватися тим, що учасники піддають свої ідеї цензурі — двічі подумують, перед тим, як висловлять.)

- Кількість ідей заохочується. Зрештою кількість породжує якість.

- В умовах висування великої кількості ідей учасники штурму мають можливість пофантазувати.

- Спонукайте всіх учнів розвивати або змінювати ідеї інших. Об'єднання або зміна раніше висунутих ідей часто веде до висунення нових, що перевершують первинні.

Особливість методу «мозкового штурму» полягає в тому, що учні виконують багаторазові дії, тобто тренуються у застосуванні навчального матеріалу на практиці. Цим шляхом вони поглиблюють свої знання, формують відповідні уміння і навички, розвивають своє мислення і творчі здібності.

Сеанс мозкового штурму здійснюється в два етапи. На першому допускається (й навіть заохочується) висування навіть безглузвих, як на перший погляд ідей, що їх записують, як правило, на магнітну стрічку всі без винятку за принципом: що більше ідей, то краще. Критикувати запропоновані ідеї забороняється, тому що попереднє оцінювання ідей може вбити заохочення, особливо у неспеціалістів.

На другому етапі всі висунуті ідеї уважно вивчають високо-класифіковані спеціалісти-експерти й оцінюють за допомогою таблиць критеріїв, розроблених заздалегідь. Більшу частину висловлених пропозицій відкидають, а ті ідеї, які найбільшою мірою відповідають усім критеріям, передають на розробку і впровадження у виробництво.

У кожному окремому етапі є включення мозкового штурму у навчальний процес, місце їх у програмі курсу, що вивчається, і час проведення мотивується особливостями предмету, віковими та індивідуальними особливостями учнів, а також рівнем сформованості класного колективу [2].

Ефективність методу «мозкового штурму» зменшується, якщо в групі є сильна особа, що домінує над іншими і якщо є недостатня класифікація учасників або якщо їх дуже багато.

Педагоги та дослідники визначають такі правила ефективного використання методу мозкового штурму:

- Попередня підготовка. Всім учасникам мозкового штурму слід готуватися до нього заздалегідь. Завдання штурму повинно бути озвучено мінімум за 2-3 дні до його проведення. За цей час учасники зможуть непогано обміркувати, що стоїть перед ними проблему і вже в самому початку штурму запропонувати кілька цікавих ідей.

- Багато учасників. Щоб мозковий штурм пройшов максимально ефективно потрібно запрошувати для участі якомога більше людей, що пропонують, відповідно, більше ідей.

- Уточнення поставленої задачі. Перед початком штурму рекомендується відвести певний час на додаткове уточнення досліджуваної проблеми.

- Записи. Протягом всієї гри потрібно неодмінно вести записи і робити позначки.

- Ніякої критики. Ні в якому разі не відкидайте запропоновані ідеї, якими б безглуздими чи фантастичними вони не здавалися.

- Максимальна генерація ідей. Кожен учасник процесу повинен зрозуміти, що йому потрібно пропонувати як можна більше ідей [1, с. 67].

З метою визначення ефективності застосування методу мозкового штурму в освітньому процесі молодших школярів, було проведено анкетування учнів Городищенської ЗОШ. На основі даного анкетування можна зробити висновок, що ефективність використання методу у початковій школі: 20% низький, 50% середній, 30% високий.

Рис. 1. Результати анкетування

Висновки. Отже, включаючи в освітній процес метод «мозковий штурм» учитель стимулює пізнавальні можливості учнів. Мозковий штурм є одним із найважливіших методів у навчанні і вихованні школярів. Його можна ефективно використовувати під час вивчення багатьох тем практично у всіх класах. Сутність мозкового штурму полягає у тому, що учні у ході штурму, старанно підготовленні, власноруч доходять до поставленої перед ними цілі.

Література:

1. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. - К.: Абрис, 1997. – с. 67-112
2. Жорник О. Формування пізнавальної активності учнів у процесі спільної ігрової діяльності // Рідна школа. – 2000.
3. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання. Розвиток комунікативних і мовних умінь / Л. Кратасюк // Дивослово. - 2003. – с. 58-64

СПОРТИВНА МЕДЕЦИНА У СФЕРІ СПОРТУ, ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЇЇ В МВС

*Діщенко Д.В., Анісімов Д.А.,
викладачі
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

На сьогодні життя та здоров'я є головними аспектами нашої нації, адже, ці аспекти впливають на суспільство в державі, а також на її подальше існування. В наш час для підтримання стабільного життя людині потрібне харчування, робота, заробітна плата, стосунки та спілкування між іншими людьми. Це лише низка понять, яка не необмежена для людини. Наразі, спорт в житті людини - це велика система, яка підтримує життя людини та стає запорукою міцного здоров'я, тому що без здоров'я, життя людини стає не подоланим випробуванням. І снує таке прислів'я: «Спорт - здоров'я і краса», оскільки спорт має дивовижні властивості, які доведені вченими та лікарями, поміж них є такі - спорт зміцнює здоров'я, характер і навіть розумові здібності людей, які ним займаються, розвиває в них такі навички як швидкість, спритність, реакція, координація, витривалість, терпіння і сила. Спорт робить людей більш стійкими до негативних факторів зовнішнього середовища. Він часто приносить людям масу позитивних емоцій. Стосовно цих навичок, підкреслимо, що вони є головними в діяльності поліцейського, а також, для курсанта який почав свій шлях поліцейського, тому що в діяльності поліції швидкість, спритність, реакція, координація, витривалість, терпіння, сила та стійкість до негативних факторів зовнішнього середовища є підґрунтям та помічником в діяльності самого поліцейського [2, с. 50-74].

Під час розглядання законів, джерел літератури про фізичну культуру і спорт, ми вирішили дослідити поняття «спортивна медицина».

Спортивна медицина є складовою системи охорони здоров'я у сфері фізичної культури і спорту та визначає стан здоров'я, фізичний розвиток та

функціональний стан організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі шляхом визначення придатності (здійснення допуску) осіб до занять фізичною культурою і спортом, здійснення профілактики, діагностики, лікування захворювань та ушкоджень, пов'язаних із заняттям фізичною культурою і спортом [1]. З вище наведеного я приво́дид приклад загальних навичок, які важливі в діяльності поліції. Діяльність поліцейського пов'язана із застосування цих навичок. Без сумнівів можна сказати, що фізична підготовленість особи, яка бажає стати поліцейським або курсантом, є головним аспектом, адже, в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, а саме заклади вищої освіти МВС, особа повинна мати здатності переносити фізичні навантаження без зниження працездатності при виконанні службових завдань, що стоять перед органами (підрозділами) поліції. Стосовно спортивної медицини, вона окрема галузь медицини, яка вивчає зміни в організмі людини під час занять професійним спортом (або активним фітнесом), а також способи профілактики, лікування або корекції патологічних змін, що виникають при фізичних навантаженнях. Головною метою спортивної медицини є медико-біологічна підготовка спортсменів до участі у змаганнях. Крім того, спортивна медицина вивчає способи поліпшення досягаються спортсменами спортивних результатів. У більшості випадків фахівці цієї галузі займаються запобіганням травм і погіршення загального стану здоров'я людини, які виникли в процесі або в результаті занять фітнесом у спортивно-оздоровчих закладах [3, с. 40-64].

На нашу думку, цю галузь можливо в вести до закладів підготовки поліцейських МВС, зокрема, як лікування або профілактичний захід для підготовки курсантів, а також як навчальна дисципліна для підготовки поліцейських та з'єднати з дисципліною «Спеціальна фізична підготовка». Оскільки, спортивна медицина спрямовує свої зусилля на: медико-біологічну підготовку спортсменів до змагань та лікарський контроль за масовою фізичною культурою. Про аналізувавши ці методи, можна встановити що існує можливість їх застосування і в навчальних закладах МВС, адже метою комплексного медико-біологічного контролю є оптимізація процесу підготовки і змагальної діяльності

спортсменів на основі об'єктивної оцінки різних сторін їхньої підготовленості і функціональних можливостей найважливіших систем організму.

У процесі проведення медико-біологічного контролю встановлюється, що саме до якого ступеня повинне бути розвинене в організмі спортсмена для досягнення максимальної спеціальної працездатності - це контроль структури функціональних можливостей із метою її подальшої корекції в процесі тренування; знати засоби, що дозволяють забезпечити процес розвитку (становлення) спортивної форми спортсменів із найбільшою ефективністю в оптимальні (мінімальні) строки без втрат, пов'язаних із невідповідністю режиму навантажень адаптаційним можливостям організму - це контроль ефективності процесу розвитку функціональних можливостей із метою оптимізації довгострокової адаптації; оцінити характер (спрямованість) і напруженість окремого тренувального навантаження з метою забезпечення запланованого тренувального ефекту - це контроль реалізації параметрів навантажень у тренувальному занятті, корекція їх у ході занять відповідно до індивідуальних темпів розвитку спроможностей спортсменів.

Тобто, інтерпретувавши ці заходи в заклади вищої освіти МВС, ймовірно, буде спостерігатися покращення таких навичок як швидкість, спритність, реакція, координація, витривалість, сила та стійкість до негативних факторів зовнішнього середовища. А також, за допомогою методів, які себе зарекомендували у спортивній медицині, а саме медико-біологічного контролю та аналізу фізичних характеристик людини, на дасть можливість більш ефективно підготувати курсантів до виконувати свої обов'язків у майбутній професії.

Література:

1. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 16.07.2019 р. № 2704-VIII. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 01.12.2019).
2. Апаров А. М. Спортивне право України: навч. посіб. Київ.- К. : Істина, 2012. - 518 с.
3. Лисенко О. М. Спортивна медицина і фізична реабілітація: наук.-теор. журн. Київ 2018.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПИТАНЬ РОЗВИТКУ РІВНОВАГИ У СПОРТИВНОМУ ВЕСЛУВАННІ

Дмитрієв М. І.

*магістрант Навчального-наукового
гуманітарного інституту
Національний університет
кораблебудування ім. адм. Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій

Сучасна система спортивної підготовки актуалізує використання вправ на розвиток координації у спортсменів і розглядається як навчально-тренувальний процес. Величезна конкуренція на міжнародній арені в гребному спорті вимагає неперервного і постійного пошуку нових, ефективних засобів, прийомів, підходів і методів спортивного тренування веслярів на байдарках і каное [1, 4].

У фаховій літературі описуються дослідження, котрі проводилися частіше на веслярах, які вже впевнено володіють рівновагою і технікою гребкових рухів, а робіт, присвячених формуванню, освоєнню і прискореного розвитку рівноваги, техніки веслування і оволодіння мистецтвом управління човном початківцями каноїстів, вкрай мало [2, 4].

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати систему утримання рівноваги в гребному спорті.

Результати дослідження та їх обговорення. Спортивна діяльність у веслувальному спорті висуває великі вимоги до збереження стійкого положення тіла спортсмена в човні. Основою цього стійкого положення є виховання рівноваги у веслярів-початківців [1, 3].

Стійкість весляра в значній мірі пов'язана з утриманням певних поз в різних видах рівноваги. Правильні пози - важлива основа ефективного виконання рухів, що виконує весляр у каное, зокрема, їх зовнішньої результативності. Вони характеризують готовність веслярів до вирішення майбутнього рухового завдання [1 – 4].

Уміння балансувати, відчуття рівноваги у весляра, повинно бути розвинена у каноеїстів [2]. Тим більше, що нерідко на тренуваннях і змаганнях спортсмен зустрічається з різними факторами (сильна хвиля, зустрічний або попутний вітер тощо). Тож технічна підготовленість за відсутності збиваючих факторів може сприяти більш високому результату, ніж при наявності їх у вигляді зміни погодних умов. Такі веслярі можуть бути відмінно функціонально підготовлені, на них будуть витрачені роки праці в надії, що вони «поїдуть», але перевчити такого весляра неможливо [1, 2, 4].

Поганий баланс в човні – вельми поширена технічна помилка. Початківець весляр повинен опанувати почуттям води, навчитися головному – вмінню правильно виконувати сильний гребок на рівні своїх м'язових відчуттів. Почуття рівноваги залежить від розвитку вестибулярного апарату, психологічної стійкості, вміння в складних умовах водного середовища – хвилі і вітрі – виконувати вправи без панічного страху, лякаючись впасти в воду. Це сковує рухи, викликає нервозність [1, 2].

Тісно пов'язаний з рівновагою і інший фактор – почуття води: тонке м'язове відчуття щільності води (особливо явно виражене при захопленні води в початковій фазі гребка). Вроджене або придбане вміння «відчувати воду», не втрачати зв'язок з нею в будь-яких умовах може допомогти досягненню високих швидкостей при мінімальних (а вірніше, оптимальних) витратах фізичної енергії [1].

Почуття рівноваги і почуття води призводять до головного – до вміння вкластися в гребок, підключити найбільшу кількість м'язових одиниць, ефективно скоординувати їх міжм'язову взаємодію.

Висновки. Таким чином, за показниками рівноваги можна судити про стан підготовленості спортсмена, а робота над вдосконаленням означеної навички, почуття води тісно переплітається з іншими питаннями технічної підготовки і повинна проводитися комплексно разом з усіма іншими розділами підготовки.

Література:

1. Бондарев, Б.М. Развитие навыка равновесия и чувства воды при обучении технике гребли на байдарках и каное // Гребной спорт: ежегодник. – М.: Физкультура и спорт, 1986. – С. 60 – 64.

2. Ежова Н.М. Гребля на байдарках и каноэ: учеб. пособие / Н.М. Ежова, И.В. Стрельникова, С.В. Тарасов. – Малаховка: [Б.и], 2003. – 103 с.

3. Зеленин, Л. А. Система стимулируемого развития специфического равновесия в исходных положениях. / Л. А. Зеленин // Вестник Пермского университета. – 2007. – Вып. 6(11). – С. 204 – 210.

4. Попов А.Н. Новый подход к технологии повышения тренированности высококвалифицированных гребцов/ А.Н. Попов// Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 5. – С. 32 – 34.

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Єрмак К.В.

студентка факультету психології

та соціальної роботи

Ніжинський державний університет

імені Миколи Гоголя

Актуальність. Актуальним завданням для сучасних наукових пошуків є дослідження пізнавальної активності особистості. Пізнавальна активність формується у процесі життя особистості, а на дошкільний вік припадає її стартовий період. Пізнавальна активність є складним комплексним поняттям. З'ясуємо його суть.

Відомо, що пізнавальна активність розвивається з потреби у нових враженнях, яка властива кожній людині від народження. У дошкільному віці на основі цієї потреби, в процесі розвитку дослідницької діяльності, у дитини формується прагнення дізнатися і відкрити для себе якомога більше нового.

Науковці вважають, що пізнавальна активність є однією з важливих

якостей, що характеризують психічний розвиток дошкільника. Пізнавальна активність, сформована в період дошкільного дитинства, є важливою рушійною силою пізнавального розвитку дитини.

У психолого-педагогічній науці постійно ведуться дослідження різних аспектів процесу формування пізнавальної активності дітей (Л. Виготський, Д. Годовікова, В. Голіцин, В. Давидов, Т. Куликова, О. Леонт'єв, З. Пономарьова, Т. Серебрякова, Т. Шамова, В. Щетиніна, Г. Щукіна та ін.). Проте питання використання саме дидактичних ігор у формування пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку, потребують теоретичного обґрунтування, узагальнень, практичного вивчення. Тож з реалізацією цієї мети і пов'язане написання даної статті.

Виклад основного матеріалу. У педагогіці проблему пізнавальної активності досліджували в контексті вивчення розумового виховання, розвитку пізнавальних інтересів та здібностей дитини.

На думку Я. Коменського, пізнавальну активність дітей слід стимулювати якомога раніше, щоб розвивати у неї здібності до споглядання речей, оскільки протягом усього життя їй доведеться багато пізнати, зазнати і зробити. [4].

Засновник дитячого садка Ф. Фребель підкреслював, що розвивати пізнавальну активність дітей, органи чуттів, знайомити їх з природою, життям людей, готувати до школи потрібно, використовуючи різноманітні ігри. Педагог розробив дидактичний матеріал для формування уявлень про форму, величину, просторові відношення, числа – так звані дари, а також систему занять ігор, спрямовану на розвиток сенсорики [2, с. 17].

Є. Водовозова зазначала, що для досягнення позитивних результатів у навчанні, дитину потрібно вчити усвідомлено сприймати навколишній світ у процесі активної пізнавальної діяльності, розвивати таку важливу якість дошкільників, як спостережливість [2, с. 17].

С. Русова вважала за необхідне розвивати природну дитячу допитливість, як умову пізнавальної активності, і наполегливо працювати над формуванням інтересів дошкільнят [7, с. 12].

В. Сухомлинський підкреслював важливість розвитку допитливості. [9, с. 85]. І вважав, що пізнавальна активність – це розумова праця, пов'язана з напругою інтелектуальних сил дитини. Цьому необхідно учити дитину з раннього дитинства.

У сучасній українській педагогіці проблема дослідження пізнавальної активності дошкільників займає також чільне місце. Зокрема А. Богуш розглядає розвиток пізнавальної активності в єдності з розвитком мовлення дитини [1, с. 35–36].

Н. Кудикіна та Т. Потапова у своїх дослідженнях займаються розробкою моделей формування пізнавальної активності дошкільників. Вони вважають, що ядром пізнавальної активності є цілісна пізнавальна діяльність дитини [5, с. 21].

Проблема пізнавальної активності здавна привертала увагу філософів, психологів, педагогів від Сократа до наших днів (Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Давидов, Д. Богоявленська, Р. Щукіна, О. Поддьяков і ін.). Виконано немало робіт, присвячених вивченню виникнення, розвитку пізнавальної активності у дітей перших років життя (Л. Божович, Л. Венгер, М. Поддьяков і ін.). У вітчизняній дошкільній педагогіці вивчені різні форми пізнавальної активності: допитливість (Д. Годовікова, К. Рамонова, А. Сорокіна і ін.), пізнавальні інтереси (Л. Захаревич, П. Сирбіладзе, Т. Кулікова і ін.).

Пізнавальна діяльність, яка спрямовується і спонукається пізнавальним завданням починає формуватися у дошкільному віці.

У ряді робіт (Д. Годовікова, О. Матюшкін, С. Князева, М. Поддьяков, М. Богоявленська і ін.) досліджувалася проблема вивчення пізнавальної активності у старших дошкільників.

В сучасній науці немає однозначного тлумачення поняття «пізнавальна активність». Поодинокі дослідження присвячені вивченню чинників і умов розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Разом з тим вчені і педагоги вказують на те, що відбувається зниження пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку. Вчені стверджують, що одним із значущих факторів розвитку пізнавальної активності є вибір таких засобів, які дозволяють

дитині ефективно освоювати культурно-історичний досвід. Згідно з концепцією Л. Виготського дитина в процесі свого розвитку присвоює соціокультурний досвід людства, поданий у формі різних знаків, символів, моделей тощо.

Пізнавальну активність – як активність, що виникає з приводу пізнання і в його процесі і виражається в зацікавленому прийнятті інформації, бажанні поглибити, уточнити свої знання, в самостійному пошуку відповідей на питання, що цікавлять; прояві творчості, в умінні засвоювати спосіб пізнання і застосовувати його на іншому матеріалі.

Пізнавальну активність розглядають як якісну характеристику пізнавальної діяльності, що є суттєвою для розуміння суті пізнавальної активності та для продуктивної організації педагогічної роботи у напрямі її формування [5, с. 21–26].

У дослідженні ми будемо спиратися на визначення пізнавальної активності яку трактує Д. Годовікова.

Пізнавальна активність – це якісний стан пізнавальної діяльності, яка ґрунтується на прагненні особистості активно накопичувати знання на основі особистісно значущих потреб і відповідних їм мотивів та природного прагнення кожної дитини до пізнання оточуючого середовища і самої себе [3, с. 28]. Г. Стадник вважає, що пізнавальна активність дітей дошкільного віку передбачає:

- здатність за власним бажанням здійснювати активну пізнавальну діяльність без допомоги або за допомогою дорослих;
- повну або часткову усвідомленість мети пізнання;
- використання у пізнавальній діяльності попередньо накопичених знань та пізнавальних умінь;
- уміння елементарно аналізувати, оцінювати і контролювати власні пізнавальні дії та дії однолітків;
- співвідносити результат з попередньо поставленою метою;
- елементарно коригувати власну пізнавальну діяльність;
- докладати вольових зусиль та долати труднощі у процесі досягнення мети;

- здобувати результат, адекватний або наближений до поставленої мети та задоволення від інтелектуальної роботи [8, с. 86].

Умовою активного здійснення пізнавальної діяльності дітей старшого дошкільного віку є позитивна емоційна атмосфера, в якій вона відбувається, та створене предметно-ігрове середовище.

Аналіз наукових джерел щодо структури пізнавальної активності дітей дошкільного віку показав, що вичерпної структури пізнавальної активності дітей дошкільного віку не було розроблено. На думку Н. Кудикіної та Т. Потапової, структура пізнавальної активності дошкільників є тотожною структурі пізнавальної діяльності дошкільників [5, с. 22].

Тож, у структурі пізнавальної активності дітей дошкільного віку виділяють такі компоненти:

- *мотиваційно-цільовий компонент.* Пізнавальна активність дітей дошкільного віку мотивується пізнавальним інтересом та креативністю у пізнанні довкілля, які забезпечують активне ставлення дошкільників до процесу пізнання. Слід зазначити, що дітям даного віку складно визначити мету власної пізнавальної діяльності, вона здебільшого інтегрується з мотивом.

- *змістовий компонент.* Процес досягнення мети розкривається через конкретний пізнавальний зміст, тобто ті знання, які вже має особистість і те, що пізнається. Придбання нових знань на основі вже засвоєних – одна з головних цілей навчально-пізнавальної діяльності. У процесі цієї діяльності постійно збагачується досвід дитини, його знання про навколишній світ і про себе. Що стосується реалізації змістовного компонента навчально-пізнавальної діяльності, то особливо необхідна розробка різнорівневих програм для дітей з різним рівнем розвитку й здійснення особистісно-орієнтовного підходу до кожної дитини.

- *процесуально-операційний компонент.* Мета пізнавальної активності дітей дошкільного віку реалізується через розгортання процесу її досягнення. Процес – сукупність дій та операцій, спрямованих на досягнення результату. Дія – одиниця людської діяльності, довільна, навмисна, опосередкована активність, спрямована на досягнення мети. В процесі досягнення мети дитина

виконує певні операції – одиниці діяльності; спосіб виконання дії, який визначається умовами ситуації, в якій розгортається діяльність [6, с. 47–54].

- *контрольно-оцінний компонент*. Умовою досягнення позитивного результату будь-якої діяльності є здійснення контролю за її ходом та оцінка здобутого результату. Контроль і оцінка є необхідною умовою коригування процесу пізнавальної активності дітей дошкільного віку з метою досягнення результату.

- *результативний*. Пізнавальна активність є ефективною за умови досягнення дитиною дошкільного віку передбачуваного результату. Результат – остаточний, кінцевий підсумок діяльності. Результат пізнавальної активності дітей дошкільного віку – це засвоєні знання, сформовані уміння та навички активного здійснення пізнавальної діяльності, досвід емоційно-позитивного ставлення до процесу пізнання [5, с. 22–23].

Враховуючи, що розвиток мотиваційно-цільового, змістового та процесуально-операційного компонентів багато в чому обумовлено перебігом внутрішніх психічних процесів, дані компоненти відносять до внутрішньої сфери пізнавальної активності, а контрольно-оцінний та результативний компоненти – до сфери зовнішньої.

Висновки. Таким чином, внаслідок аналізу психолого-педагогічних досліджень, ми з'ясували, що *пізнавальна активність* – це якісний стан пізнавальної діяльності, яка ґрунтується на прагненні особистості активно накопичувати знання на основі особистісно значущих потреб і відповідних їм мотивів та природного прагнення кожної дитини до пізнання оточуючого середовища і самої себе. Структура пізнавальної активності дітей дошкільного віку охоплює такі компоненти: мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-операційний (з проявом емоційних і вольових процесів), контрольно-оцінний, результативний.

Література:

1. Богуш А.М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації / А. М.Богуш. – К.: ІЗИН, 1997. – 112 с. – С. 35–36.

2. Говорова Р. Игры и упражнения для развития умственных способностей у детей / Р. Говорова // Дошкольное воспитание. – 1988. – № 5. – С. 17–20.
3. Годовикова Д. Формирование познавательной активности/ Д. Годовикова//Дошкольноевоспитание. – 1986. – № 1. – С. 28–32.
4. Козлова С. А. Дошкольная педагогіка / С. А. Козлова, Т. А. Куликова. – М., 2002.
5. Кудикіна Н.В. Теоретичні засади формування пізнавальної самостійності студентів / Н. В. Кудикіна//Педагогічна освіта. Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. Збірник наукових праць. – № 4/редкол. І. Д.Бех, Е.В.Белкіна, Н.М. Бібік та ін. – К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005. – С. 21–26.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – 2-еизд. – М. : Политиздат, 1977. – 575с.
7. Проскура О. Педагог і діяч / О. Проскура // Дошкільне виховання. – 1996. – № 3. – С. 12–13.
8. Стадник Г.А. Особливості розвитку пізнавальної активності дошкільників у сім'ї / Г. А. Стадник // Педагогічні науки: збірник наукових праць. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2007. – Ч.3. – С. 85–91.
9. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека / В. А. Сухомлинский. – М.: Педагогика, 1990. – 288с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Жванія О.І.,

викладач спеціальних дисциплін,

Козелецький коледж ветеринарної медицини

Білоцерківського національного

аграрного університету,

смт. Козелець, Україна

Головним здобутком будь-якої країни, який визначає її статус у світі, є інтелектуальний потенціал фахівців усіх профілів. Досвід передових країн засвідчує той факт, що для досягнення економічного росту необхідні висококваліфіковані спеціалісти. Адже освічена й компетентна особистість краще орієнтується в новаціях і приймає їх, швидко реагує на вимоги суспільства, прагне до особистого та суспільного розвитку, вона є «економічно вигідною» країні. Сьогодні на порядку денному поряд із вивченням основ наук за допомогою викладача перед студентами стоїть завдання розвитку навичок самостійного навчання і опановування навичок здобувати знання з використанням сучасних інформаційних технологій. Тому актуальним залишається розробка й упровадження сучасних технологій навчання при викладанні дисциплін ветеринарного напрямку у вищих навчальних закладах. Компетентність – це набута в процесі навчання інтегрована здатність студента, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізуватися на практиці [4,с.65].

Компетентнісний підхід – спрямованість педагогічного процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [1,с.449]. Результатом такого процесу буде сформована загальна компетентність людини, що є сукупністю ключових компетентностей. Використання означеного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, приводить до нового її змісту, методів і технологій.

Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті передбачає навчання дією, суть якого полягає в тому, що студенти працюють над набуттям і розширенням самостійного досвіду рішення реальних завдань, вчать і розвивають здібності адаптуватися до будь-якої незвичної ситуації і знаходити раціональні рішення.

Результатом компетентнісного навчання є не поінформованість студента, а його вміння розв'язувати проблеми, що виникають у процесі фахової, суспільної діяльності та особистих стосунках.

Компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно орієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки ґрунтується на особистості студента та може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій. Він потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, для «усіх» студентів, на суб'єктивні надбання одного здобувача освіти, які можна виміряти.

Важко заперечити, що майбутнє за системою навчання, яке вкладається в схему «студент-мультимедійні технології-викладач», за якої викладач перетворюється на педагога-методолога, технолога, а студент стає активним учасником процесу студентоцентрованого навчання. Тобто, якщо в навчальному процесі, що виконується за схемою «студент-викладач-підручник», з'явиться новий елемент – комп'ютер, то зміст праці викладача суттєво зміниться: основним стане не передача знань, а організація самостійної пізнавальної діяльності студентів. Тобто величезний дидактичний потенціал використання інформаційних технологій навчання зможе бути розкритим лише за умов, якщо провідна роль у навчально-виховному процесі належатиме викладачеві, а комп'ютер буде виступати не тільки потужним засобом, а й повною мірою третім партнером у педагогічній діяльності.

В умовах комп'ютерної організації процесу набуття ключової компетентності, основою навчальної діяльності є інформаційна діяльність, яка пов'язана з процесами передачі знань, навичок та умінь від джерела інформації

(викладача чи комп'ютерної програми) до джерела сприйняття інформації (студента), а також процесами контролю та керування пізнавальною діяльністю. За умови традиційної організації навчального процесу викладач визначає зміст навчального матеріалу, методи та засоби навчання, пропонує студентам послідовність виконання дій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Така система навчання передбачає активну роль викладача та пасивну студента. Необхідно зазначити, що всі елементи традиційної системи зберігають свої значення та функції. Однієї траєкторії навчання також не вистачить у комп'ютерній системі, оскільки необхідно враховувати індивідуальні особливості студентів [3,с.176]. Такий тип організації навчання відповідає структурі «комп'ютерна програма – студент». Основним завданням при відборі адекватної комп'ютерної програми є встановлення її гнучкості, або, іншими словами, можливості задовольнити мотивацію студентів.

Майбутній фахівець ветеринарної медицини повинен мати достатній запас можливих планів, комбінацій і бути спроможним швидко застосовувати їх на практиці. У непередбачених ситуаціях набуває чинності інша найважливіша властивість розуму здобувача освіти – швидкість у прийнятті рішень, яка базується на аналітичному міркуванні. Саме вміння знаходити і виділяти істотне, постійна систематизація матеріалу є умовами, що забезпечують прийняття такого рішення, у якому присутні єдність аналізу і синтезу, або рівновагу між цими процесами розумової діяльності. Ці якості вирізняють роботу розуму фахівця ветеринарної медицини.

Таким чином, сучасний етап розвитку педагогічної науки в Україні характеризується інтенсивним пошуком нових шляхів, засобів, форм і методів підвищення ефективності навчання і виховання. Методологічною основою розвитку особистості студентів є створення креативної системи освіти на основі компетентнісного підходу до навчання та виховання, тобто розвиток його компетентностей, що забезпечить гармонійну взаємодію з високотехнологізованим суспільством, яке швидко розвивається.

Література:

1. Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В. та ін. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. за ред. З. Н. Курлянд. Київ: Знання. 2007. – 495 с. – С. 449.
2. Химинець В.В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя: [текст] / В.В. Химинець // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakinp-ro.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>
3. Якиманська І.С. Технологія особистісно-орієнтованого навчання в сучасній школі [текст] / І.С. Якиманської. М. – 2000. – С.176.
4. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – Січень. – С. 65–69.

УДК 373.3

Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОЮ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Карпик О. Л.,

студентка відділення « Початкова освіта»

Науковий керівник Хомюк Н. В.,

Луцький педагогічний коледж

м. Луцьк, Україна

Актуальність теми. У сучасній системі освіти творчі можливості кожної дитини мають бути розвинені. Адже Державним стандартом початкової загальної освіти передбачається одне з головних завдань школи – всебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів бажання і вміння вчитися. А учителям початкових класів необхідно викликати в учнів інтерес до знань, запалити вогник допитливості, навчити кожного з них вчитися. Інтерес є своєрідним центром активізації пізнавальної діяльності та розвитку молодших школярів, формування у них позитивного ставлення до процесу навчання та результатів своєї праці. Яким же має бути сучасний урок? Сучасний урок – це

урок демократичний. Він проводиться не для учнів, а разом з ними. Це урок, на якому присутній демократичний стиль спілкування, де діти вчаться здобувати знання, а не отримувати готові, де жоден з них не боїться висловлювати свою думку і доводити її.[6] Серед сучасних здобувачів освіти в Україні поширюється актуальність застосування дидактичних ігор, з метою мотивації школярів у навчальній діяльності. Адже саме мотивація відіграє важливу роль у ефективності навчальної діяльності, саморозвитку і самовдосконаленню.

У статті розкриваються особливості використання дидактичних ігор на уроках природознавства з метою мотивації в освітньому процесі молодших школярів у початковій школі, здійснено аналіз мотивації до навчання у початковій школі.

Ключові слова: урок, дидактична гра, мотивація, молодші школярі.

Мета статті: вивчення особливостей застосування дидактичних ігор з метою мотивації молодшого школяра в освітньому процесі початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Сучасний період розвитку освіти характеризується значним впливом мотивації в освітньому процесі молодшого школяра. Реформування загальної середньої освіти відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту" передбачає реалізацію принципів гуманізації освіти, її демократизації, методологічну переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості учня, формування його основних компетентностей.[6] Тому, саме за допомогою дидактичних ігор можна викликати мотивацію в навчальному процесі, адже саме гра є важливою складовою в інтелектуальному розвитку школярів, що стимулює зацікавленість учасників процесом пізнання, сприяє підвищенню активності молодшого школяра, розвитку його творчого потенціалу, загального особистісного розвитку учнів.

Гра - явище багатогранне, вона навчає, розвиває, дає можливість відпочити. Дитинство без гри і поза грою є аномальним. У грі виявляються і розвиваються творчі здібності, уява, фантазія. Сучасна психологія визнає, що гра охоплює всі періоди життя людини. Це - важлива форма її життєдіяльності, а не вікова [3, с. 191].

Ігри завжди мають бути присутні у навчальному процесі дітей. В. Сухомлинський писав: «... у грі розкривається перед дітьми світ, творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного дитячого розвитку. Гра - це величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ» [1, с. 95].

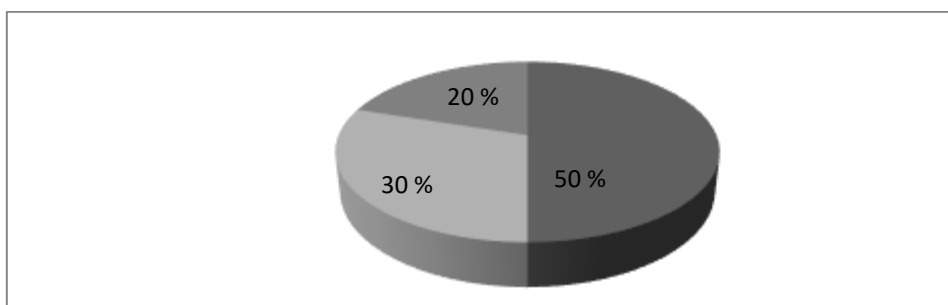
Дидактична гра - це гра, спрямована на формування в дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати її новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок [5, с. 64].

Щоб вмотивувати та зацікавити дітей будь-якою діяльністю, внести у навчання яскраві позитивні емоції за допомогою гри, вчитель повинен сам стати учасником гри.

Мотив у навчанні - це пробудження, яке спрямовує діяльність учнів; активізує силу, одна із основних умов навчальної діяльності [2, с. 43].

З метою визначення чи присутня мотивація до навчання у школярів, було проведено анкетування учнів Городищенської ЗОШ I-III ступеня. На основі даного анкетування можна зробити висновок, що бажання навчатися у молодших школярів у початковій школі: 20% низьке, 50% середнє, 30% високе.

Результати анкетування

Різноманітність дидактичних ігор створює широкі можливості для того, щоб вчитель міг підібрати саме таку гру, яка відповідатиме темі і меті уроку.

У початковій школі застосовують такі види дидактичних ігор:

- сюжетно-рольові;
- ігри-вправи;
- ігри -драматизації;
- ігри-конструювання;

Ігри на уроках в початковій школі можна використовувати для ознайомлення дітей з новим матеріалом та його закріплення, повторення раніше набутих знань, більшого і глибокого осмисленого засвоєння матеріалів, формування графічних умінь та навичок, розвитку основних прийомів мислення, розширення кругозору тощо. Систематичне використання ігор підвищує ефективність навчання [4, с. 34].

При організації дидактичних ігор необхідно дотримуватися таких положень:

- правила гри повинні бути простими, точно сформульованими, доступними для розуміння молодших школярів.
- гра не дасть належного ефекту, якщо дидактичний матеріал для неї дітям виготовляти складно, або його використання не зовсім зручне.
- при проведенні гри, зв'язаної із змаганням команд, повинен бути забезпечений контроль за його результатами з боку всього колективу учнів або авторитетних осіб.
- для дітей ігри будуть цікавими тоді, коли кожний стане її активним учасником.
- якщо проводиться кілька ігор, то легкі і складні за змістом повинні чергуватися.
- рухомі ігри повинні чергуватися із спокійними.
- гру не слід припиняти і залишати незавершеною [3, с. 18].

На уроках слід використовувати ігри, які не займатимуть багато часу, але будуть ефективними для всіх учнів у класі. Наприклад, на уроках природознавства можна використовувати такі ігри: «Загадай – ми відгадаємо», «Що спочатку, а що потім», «Овочі і фрукти», «Хто де живе», «Знайти дерево за насінням».

Дидактична гра в усіх своїх видах виконує різні функції, але домінує мотиваційна; саме з цих позицій слід оцінювати її переваги порівняно з іншими методами навчання.

Висновки. Отже, включаючи в освітній процес ігрові елементи, учитель стимулює пізнавальні можливості учнів. Дидактичні ігри викликають

мотивацію в молодших школярів в освітній процес, окрім того дидактичні ігри покращують розвиток пам'яті, уваги, кмітливості, вміння класифікувати предмети, порівнювати їх, узагальнювати, диференціювати.

У грі відбувається процес активізації усіх розумових здібностей. Дидактичні ігри є дієвим засобом засвоєння навчального матеріалу, формування умінь і навичок молодших школярів та прояву інтересу до навчання та пізнання.

Література:

1. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // В. О. Сухомлинський Вибрані твори: в 5-ти т. - Т.3. - К.: Рад. школа, 1977. - С. 9-98.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації / Навчальний посібник / С. С. Занюк К.: Либідь. 2002.-304с.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. - К. : Абрис, 1997. - С. 58-194.
4. Горбачова Н. Використання дидактичних ігор на уроках // Логопед. - 2011. - С. 31-34.
5. Самаруха Г. Дидактична гра - засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів // Шк. Бібл.-інформ.центр. Інформаційне забезпечення навчального процесу. - 2014. - С. 64.
6. <https://naurok.com.ua/oznaki-suchasnogo-uroku-yogo-struktura-5638.html>

ПРИЧИНИ НЕУСПІШНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

*Ковальчук І. В., Смоленська Ю. В.,
студентки відділення «Початкова освіта»
Луцький педагогічний коледж
Науковий керівник – Козігора М. А.,
м. Луцьк, Україна*

На жаль, останнім часом чимало учнів середніх загальноосвітніх шкіл мають низький рівень навчальних досягнень, тобто не достатньо успішні з окремих предметів. І відразу ж виникає питання про те, які ж причини цього явища? [8, с. 96].

Причинами невстигання школярів може стати все, що завгодно: від невеликих розладів дрібної моторики до великих проблем у подружньому житті батьків. Зокрема, встановлено, що неуспішність школярів пов'язана як з їхніми індивідуальними особливостями так і з тими умовами, у яких протікає їхній розвиток.

Серед різноманітних напрямів, концепцій і теорій причин шкільної неуспішності та можливих шляхів її подолання залишається недостатньо розробленою система допомоги дітям з відхиленнями в розвитку, особливо, в системі диференційованої освіти в умовах масової школи. В існуючих моделях допомоги дітям з відхиленнями у розвитку недостатня увага приділяється формуванню в учнів емоційно-вольової сфери, без чого неможливе успішне вирішення задач корекційно-розвиваючого навчання [4, с. 17].

На жаль, останнім часом чимало учнів закладів загальної середньої освіти мають низький рівень навчальних досягнень, тобто не достатньо успішні з окремих предметів. І відразу ж виникає питання про те, які ж причини цього явища? Вони різноманітні та їх величезна кількість, тому необхідно визначити, у яких випадках це лінощі, небажання вчитися, відсутність інтересу та мотивації до шкільного навчання, а коли – захворювання.

Дослідженнями встановлено такі групи причин шкільних невдач Перша група – соціально-економічні. Сюди відносять матеріальну незабезпеченість сім'ї, педагогічну неуспішність батьків, шкідливі звички батьків (алкоголізм). Загальне становище оточення також відображається на дітях – але головне, негарзди у сім'ї. Друга група – це спадкові особливості, спадкові можливості, риси характеру. Головне пам'ятати, що задатки успадковуються, а здібності, характер, інтереси розвиваються протягом життя на основі задатків. Науково підтверджено, що у всіх здорових, новонароджених дітей однакові можливості розвитку, який залежить від соціального та сімейного оточення та від виховання. До третьої групи відносять педагогічні причини. Педагогічна занедбаність частіше за все є результатом помилок, низького рівня роботи школи. Робота вчителя – це найефективніший фактор, що впливає на розвиток школяра. Тому помилки педагога можуть призводити до психогенії та дидактогенії [5, с. 9].

На нашу думку, Олена Беляєва вдало поділяє причини неуспішності на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх вона відносить такі:

1. Перешкоди середовища, в якому росте малюк (незручне робоче місце або його відсутність, гамір братів або сестер, увімкнений телевізор, комп'ютер).
2. Сімейні конфлікти – сварки батьків, ревнощі до братів чи сестер, часті бійки в родині.
3. Батьки можуть бути занадто вимогливі до навчання. Вони вимагають тільки високих досягнень, не враховуючи безлічі різних факторів. Це може викликати психотравму у дитини.
4. Батьки взагалі не виявляють інтересу до навчальних занять дитини, не перевіряють, як вона виконує домашні завдання, чим займається у вільний час.
5. У дитини не сформоване позитивне чи створене негативне ставлення до навчання, тобто немає передумов виховання навчальної мотивації та інтересу до навчання.
6. У родині неправильно організована навчальна діяльність: відсутність трудового виховання та відповідального ставлення до своїх обов'язків, відсутність режиму, безлад у домі, неналагоджений побут.

7. Проблеми у спілкуванні з однокласниками.

Внутрішні причини шкільної неуспішності можуть полягати в:

1. Порушенні чи відхиленні у розвитку психічних процесів, тобто їхній нерозвиненості.

2. Високому рівні тривожності, яка набуває стійкості при постійному незадоволенні батьків, їхній роздратованості й викликає в дитини страх зробити щось погано, неправильно.

3. Надто низькому рівні самооцінки, невпевненості у собі, закріплення ситуації систематичної неуспішності, що призводить до виникнення таких проблем: бажання бездумно дотримуватися вказівок дорослого, діяти лише за зразками та шаблонами, побоювання виявити ініціативу, формальне засвоєння знань і способів дій.

Загалом серед основних причин неуспішності учнів з психологічної точки зору можна виділити такі:

1. Наявність прогалин у фактичних знаннях і спеціальних для даного предмета вміннях, що не дають змоги охарактеризувати істотні елементи досліджуваних понять, законів, теорій, а також здійснити необхідні практичні дії.

2. Наявність прогалин у навичках навчально-пізнавальної діяльності, які знижують темп роботи настільки, що учень не може за відведений час оволодіти необхідним обсягом знань, умінь, навичок.

3. Недостатній рівень розвитку й вихованості особистісних якостей, що не дозволяють учневі виявляти самостійність, наполегливість, організованість та інші якості, необхідні для успішного навчання [2, с. 27].

Ми також погоджуємося із думкою Н. В. Захарчук, яка виділяла серед можливих причин небажання учнями отримувати знання такі:

- Недостатня зацікавленість. Учень переконаний, що навчання – не таке важливе і майже ніяк не стосується його життя та інтересів.

- Страх перед невдачею. Учень боїться опинитися у незручному становищі перед своїми товаришами та вчителями і вважає, що безпечніше уникнути ризику, і тому не намагається досягнути високого рівня.

- Хибні цінності. Учень набагато важливіше мати перед своїми товаришами вигляд «крутого», ніж бути компетентним і успішним у навчанні.
- Навчальні проблеми. Учень намагається зрівнятися зі своїми однокласниками, які добре вчаться, однак легко здається після невдачі.
- Недостатнє навантаження. Байдужість до навчання може бути викликана завданнями, рівень яких нижчий, ніж здібності учня.
- Потреба уваги. Учень може намагатися привернути увагу вчителя й одержати підтримку від нього, вдаючи безпомічного.
- Емоційна перевтома. За недостатнім інтересом до навчання чи невмінням зосередитися можуть бути приховані тривога, перевтома або депресія.
- Низькі очікування. Низькі академічні очікування батьків або викладачів можуть зумовити недостатню старанність учня.
- Вияв незадоволення. Низька успішність учня у школі може бути своєрідним актом протесту проти тиску батьків, які вимагають надто високих результатів у навчанні [6, с. 7].

Подоланню неуспішності сприяють орієнтування педагогічного колективу на її профілактику, диференційований підхід до учнів, концентрування уваги на вдосконаленні методики викладання складних предметів, систематичне вивчення реальних навчальних можливостей учнів, ознайомлення вчителів з методикою подолання неуспішності, єдність їхніх дій, забезпечення внутрішкільного контролю за роботою з невстигаючими учнями [1, с. 2].

Вирішальним у запобіганні й подоланні неуспішності учнів є належна підготовка вчителя до цієї діяльності. Для цього він зобов'язаний усвідомити значущість проблеми, уміти встановити причини неуспішності в кожному конкретному випадку, володіти методикою навчання невстигаючих учнів, підходити до них з «оптимістичною гіпотезою», виявляти терплячість, доброзичливість [7, с. 16].

У дітей з поганою успішністю відсутнє почуття самовпевненості. Це учні, які не вірять у власні сили та можливості. Хоча, насправді, відстаючі діти – це хороші школярі, але вони не знають про свою реальну цінність. Вони не

вважають, що можуть стати кращими у своєму класі . Батьки, педагоги та загалом школа повинні вилікувати цей стан дітей якомога швидше та спрямувати їхню діяльність у бік досягнення більш високих результатів у навчанні [3, с. 43].

Отже, щоб дитина хотіла навчатися, прагнула здобувати нові знання, вона має бути зацікавлена в тому, що робить. Тому головна майстерність педагога полягає і у тому, щоб зацікавити учня до навчальної діяльності. Вчителі повинні турбуватися про духовне зростання своїй вихованців у праці. Загальний розвиток учня, його інтерес до навчання не можливий, якщо у класі немає багатого інтелектуального фону – постійного обміну знаннями, загального потягу до нових знань, цікавих та змістовних розмов між учнями. Цей інтелектуальний фон і допомагає обходитися без «зубріння».

Насамперед вчителі та батьки повинні любити, поважати своїх дітей, вірити в їхню неповторність, бережливо ставитися до внутрішнього, духовного світу вихованців, розвивати у них впевненість у власних силах. Таким чином, крок за кроком можна розвивати дитячу ініціативність, самостійну діяльність, успішність школярів.

Література:

1. Агапова І. Подолати неуспішність. *Завуч*. 2003. № 7. С. 2-4.
2. Беляєва О. Шкільна неуспішність. *Психолог*. 2011. № 44. С. 27-29
3. Журавльова С. А. Особистісно-центрований аналіз проблем шкільної неуспішності. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2015. № 6. С. 43-46.
4. Калошин В. Ф. Причини невдач в навчанні. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 7. С. 17-20
5. Кондратенко Л. Знову двійка: шкільна неуспішність як психологічне явище. *Психолог*. 2012. С. 9-25
6. Захарчук Н. Якщо дитина не хоче вчитися. *Психолог*. 2009. №46. С. 7-10.
7. Муханова І.Ф. Психолого-педагогічна корекція шкільної неуспішності молодших школярів: автореф. дис. ...канд. психол. наук. Київ, 2007. 22 с.
8. Поклонський О. О. Учнівська неуспішність та засоби її подолання на уроках географії. *Збірник наукових праць*. Випуск 16. Харків, 2012. С. 96-99.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ЕСТЕТИЧНА СВІДОМІСТЬ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Кондратюк Дар'я Юріївна
Вчитель початкових класів
СШ 14 ім. Грушевського С.Ф.

Анотація. У статті розглядаються погляди на процес виховання естетичної культури особистості молодшого школяра та результату естетичного виховання. Представлено методи формування естетичної культури.

Ключові слова: естетичне виховання, естетична свідомість, смак, естетичний ідеал, естетичні почуття, естетичні потреби, естетичні переживання, культура, творчість.

Вступ

Актуальність статті полягає в тому, що останніми роками зросла увага до проблем естетичного виховання, як засобу формування всебічно розвиненої особистості. У будь-якій системі існує фундамент з якого все починається і на який все спирається. Таким фундаментом в системі естетичного виховання ми можемо вважати мистецтво: музику, архітектуру, скульптуру, живопис, танець, кіно, театр та інші види художньої творчості.

Естетичне виховання займає одне із провідних місць у педагогіці, бо воно формує духовно багату, зорієнтовану на загальнолюдські цінності особистість. Увага до естетичного виховання закономірна, тому, що діяльність у будь-якій сфері не може бути сьогодні повноцінною, як без загальної освіти, так і без естетичної досконалості. Відсутність почуття прекрасного обмежує творчі здібності особистості.

Творчість учнів – це глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження, самоутвердження, в якій яскраво розкривається індивідуальна самобутність кожної дитини. В творчості учні реалізують в усій повноті свої знання, уміння та здібності, а отже отримавши можливості випробувати себе в

різних видах діяльності, наочно переконуються в наявному арсеналі знань, умінь та здібностей і цим самим адекватно оцінює свої можливості.

Одним із засобів гармонійного розвитку людини є естетичне виховання, яке відіграє важливу роль у цілеспрямованому формуванні здатності до повноцінного сприйняття, переживання і правильного розуміння прекрасного у житті, а також в мистецтві. Це допомагає створити для учнів загальні закономірності художнього освоєння дійсності людиною, показати сутність і форми відображення дійсності й перетворення життя за законами краси, зазначити важливу про роль мистецтва в розвитку суспільства.

Необхідність естетичного виховання в процесі навчання підкреслювали видатні педагоги. Так, К. Д. Ушинський зазначав, що "кожен навчальний предмет так чи інакше містить естетичний елемент, передачу якого учням повинен мати на увазі вчитель". В. О. Сухомлинський стверджував: "...Без емоційно-естетичного струменя неможливий повноцінний розумовий розвиток дитини... Краса й жива думка так само органічно поєднані, як сонце і квіти". Загальна культура молоді людини – це той фундамент, на якому будується духовно-моральне життя людини. "Прекрасне – могутнє джерело моральної чистоти. Духовного багатства, фізичної досконалості", - писав видатний педагог ХХ ст. В.О. Сухомлинський. Основою, на якій здійснюється естетичне виховання є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатності до естетичного освоєння дійсності. Цей рівень виявляється у розвитку всіх компонентів естетичної свідомості (почуттів, смаків, ідеалів, потреб та переживань) [1, 3].

Естетичні почуття — це чуття краси в явищах природи, в праці, в гармонії барв, звуків, рухів і форм. Гармонійна злагодженість в об'єктах цілого та частин, ритм, симетрія викликають почуття приємного. Ці почуття викликають твори мистецтва. Не тільки в мисленні, а й почуттями людина утверджує себе в предметному світі. Залежно від рівня загальної та мистецької культури учні по різному відгукуються на красу. Одні глибоко переживають гармонійно виражені ритм і риму, переходи та взаємопереходи між кольорами, звуками, формами та

рухами, інші не відчувають цієї гармонії й захоплюються грубими, різкими звуками, безладними рухами, випадковими поєднаннями кольорів. Естетичні почуття тісно пов'язані з моральними почуттями. Вони надихають особистість високими прагненнями, утримують від негативних вчинків. Естетичне почуття завжди характеризується творчими прагненнями. Воно викликає бажання діяти. Якщо мета діяльності зрозуміла й посильна, якщо вона побудована на творчій активності дітей, а сама діяльність добре організована, проходить у цікавій формі і дає радість, то в цих умовах єдність морального і естетичного виступає особливо виразно. Отже, естетичні почуття є істотними чинниками у формуванні морально-естетичної свідомості школяра. Вищі рівні розвитку естетичного почуття виявляються в почуттях високого, піднесеного, трагічного, комічного, гумору. Ці різновиди естетичних почуттів органічно пов'язані з моральними почуттями і є важливим засобом їхнього формування [4].

Естетичний смак - це вміння розуміти та оцінювати прекрасне та потворне, трагічне та комічне в житті і мистецтві. Естетичний смак визначається як форма естетичної свідомості, яка поєднує в собі естетичне почуття та ідеал. Естетичний смак є здатністю особистості оцінювати достоїнства та недоліки естетично значимих явищ на основі її уявлень стосовно прекрасного. Естетичний смак проявляє себе в будь-якій творчій діяльності, у поведінці людей, у побуті. Естетичний смак не є природженою властивістю людини, це соціальна, духовна якість людини, що формується в процесі виховання та навчання учнів.

Естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень самовизначення кожної окремої людини. Естетичний смак пов'язаний з присвоєнням або запереченням культурної естетичної цінності. Таким чином, естетичний смак є здатністю учня до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим, здатністю до саморозвитку і самовиховання.

Цінність кожної особистості полягає в її неповторності. Значною мірою це досягається тим, що в процесі формування на особистість впливає

неповторний комплекс культурних цінностей і духовних орієнтацій, тобто, створюється унікальність умов формування кожної людини.

Естетичний смак є своєрідним почуттям міри, вмінням знаходити необхідну достатність в особистому ставленні до світу культури і цінностей. Наявність естетичного смаку проявляється як відповідність внутрішнього і зовнішнього, гармонія духу і соціальної поведінки, соціальної реалізації особистості. Естетичний смак має також і особливу модифікацію - художній смак. Він формується тільки через спілкування зі світом мистецтва і значною мірою визначається художньою освітою людини (педагог повинен ознайомити школярів із історією мистецтв, із законами формотворення різних видів мистецтва, із літературно-художньою критикою) [5].

Естетичний ідеал - це своєрідний зразок, з позиції якого особистість оцінює явища, предмети дійсності і відображає уявлення про красу, її критерії. Естетичний ідеал постає як одна із форм естетичного відображення дійсності. Причому відображення не пасивного, а творчого, активного, здатного відкинути випадкове, несуттєве і проникнути в сутність предмета. Естетичний ідеал є діалектичною єдністю об'єктивної і суб'єктивної сторін дійсності. Об'єктивна сторона – це реально існуюча дійсність, в якій зароджуються і діють тенденції суспільного розвитку незалежно від того, усвідомлюють їх люди чи не усвідомлюють. Вони виявляються в житті з більшою чи меншою повнотою, що залежить від конкретно-історичних умов. Що ж стосується суб'єктивної сторони, то тут ідеали є нічим іншим, як сукупністю цілей, ідей, носіями яких виступають передові суспільні сили. Естетичний ідеал повинен спочатку виникнути в самому житті, перш ніж він буде потім усвідомлений у формі різних естетичних уявлень і знайде відображення в мистецтві.

Естетичні потреби — внутрішня необхідність в осягненні певних естетичних цінностей і розвитку певних умінь. Маючи у своїй основі естетичні почуття — спричинені взаємодією з естетичними цінностями (творіннями природи і людського таланту) емоції людини, естетичні потреби втілюються в естетичних смаках — здатності особистості до індивідуального відбору із

сукупності естетичних явищ і предметів тих, які найбільше відповідають її поглядам та ідеалам, породжують позитивні відчуття в процесі сприймання. Потреба в естетичному найбільш нагальна тоді, коли людина втрачає свою тотожність з дійсністю, вступає з нею в конфлікт і виражає свою незгоду з усім тим, що суперечить її ідеалам і прагненням, або в моменти занепаду, втрати віри і стимулів до боротьби та творчості. Потреба у предметі естетичного переживання виникає в людини у результаті нестачі життєвих проявів, неповноти існування індивіда в суспільстві і незадоволення таким станом справ. Але сам предмет, викликавши потрібне переживання, в свою чергу, залишає відчуття нестачі і неповноти, які людина прагне якось надолужити, знайти, здійснити. Цей перманентний вплив, що обумовлює динамізм духовного світу людини і виконує роль могутнього стимулу до творчої діяльності, і становить особливість естетичного переживання [2].

Естетичні переживання — це почуття людини, які пов'язані з конкретними предметами, явищами, що їх сприймає особистість. Коли твори мистецтва, картини природи чи людини викликають естетичні почуття, то це пробуджує в особистості хвилювання, переживання. Сукупність людських почуттів — це сукупність ставлення людини до навколишнього світу і передусім до інших людей у живій і безпосередній формі особистого переживання. Загальним знаменником для єдності елементів естетичної свідомості постає естетичне переживання, яке є унікальною здатністю людини до ототожнення із своїм предметом. Внаслідок такого характеру естетичного переживання учень наділяє будь-які явища і предмети своїми власними рисами.

Естетичні почуття виражаються у хвилюванні людини, насолоді. Це досить складне явище, яке відбиває багатство індивідуального духовного життя особистості. Естетична насолода спонукає людину ходити в театр, слухати концерти, відвідувати картинну галерею. Де не має естетичної насолоди, там не має і художнього сприймання, а є лише ознайомлення, спостереження.

Засобами естетичного виховання, що формують естетичну свідомість школяра, є відібрані педагогом і спеціально організовані для виховання дітей

предмети і явища навколишньої дійсності. До них належать: естетика побуту, твори мистецтва, природа і самостійна художня діяльність учнів [1, 2].

Естетика побуту торкається улаштування житла, одягу, предметів повсякденного вжитку, організації та змісту вільного часу. Естетичні смаки та переваги здійснюють суттєвий вплив на всі елементи організації побутової сфери. Наявність красивих речей у побутовому оточенні людини естетично виховує її, розширює сферу естетичних переживань, надає наснагу для творчості. Художнє оформлення навчального закладу обумовлюється змістом виховної роботи, вимогами щодо охорони життя і зміцнення здоров'я дитини, її художнього розвитку. В оформленні приміщень можна використовувати малюнки дітей, батьків, вчителів. Чистота і порядок є не лише гігієнічними, а й естетичними вимогами до інтер'єру. Школа має привити у дітей гарний естетичний смак щодо творів мистецтва. Для цього учням необхідно дати певні знання з історії письменства, музики, живопису, скульптури, архітектури [3].

Висновки

Як джерело прекрасного природа дає матеріал для розвитку естетичних почуттів, спостережливості, уяви учнів. Сприйняти красу рідної природи допоможуть дітям художні твори: вірші та прози, а також пейзажі полотна художників. Вчителям необхідно організовувати екскурсії в природу, адже пережиті враження запам'ятаються школярам на все життя. У процесі самостійної художньої діяльності школярі реалізують свої творчі задуми, задатки, які згодом можуть розвинути у здібності до художньої творчості.

Без емоційно-естетичної складової не можливий повноцінний розвиток дитини. Обов'язковою умовою виховання всебічної гармонійно-розвиненої особистості є формування естетичних смаків та ідеалів. Тому формування естетичних почуттів є одним із найважливіших завдань системи виховання і освіти.

Література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава: Полтавський вісник, 1994. - 190 с.
2. Виховання естетичної культури школярів: навч. посібник / І.А.Зязюн, Н.Є. Миропольська, Л.О. Хлебнікова та ін. – К.: ІЗМН, 1998. – 156 с.

3. Гіптерс З. Мистецтво як засіб художньо-естетичного виховання // Рідна школа. - 2001. - № 9. - С.60 – 63.

4. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. / Лозова В.І., Троцько Г.В. – [2вид., випр. і доп.]. – Харків: “ОВС”, 2002. – 400 с

5. Сморгж Л.О. Естетика. Навч. посіб. – К.: Кондор. 2005.

УДК (378.14:51)

Педагогічні науки

МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ З МАТЕМАТИКИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Кравченко Ю.А.,

*к.ф.-м.н., старший викладач кафедри
математичного аналізу і методів оптимізації*

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

Кравченко В.О.,

*к.ф.-м.н., старший викладач кафедри
енергетики та електротехнічних систем*

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Згідно даних сайту Українського державного центру міжнародної освіти Міністерства освіти і науки України <https://studyinukraine.gov.ua/>, 240 навчальних закладів надають платні освітні послуги студентам-іноземцям. Тому питання якісного навчання такого контингенту є ключовим, а перед викладачами університетів стоять задачі удосконалення методики викладання дисциплін на факультеті роботи з іноземними громадянами. Враховуючи успіхи сучасних науки і техніки, зокрема, в напрямку розвитку інформаційних комп'ютерних технологій, доречним є їх застосування в навчальному процесі.

Формування електронного навчального контенту дисципліни є необхідною величиною сьогодення та дає змогу студенту одержати цілодобовий доступ до колекції матеріалів. Однак сучасному студенту не достатньо наявності лекцій в

.docx або .pdf форматах. Курс повинен містити тестові завдання, тренажери, завдання для дискусій і обговорень тощо. Зміна форм роботи в навчальному процесі допомагає активувати діяльність іншомовних студентів та підвищити ефективність запам'ятовування ними навчальних термінів українською мовою.

Студент-іноземець, приїхавши в Україну, в першу чергу має проблему мовного бар'єру. Тому результатом навчання математики на початковому етапі є, в першу чергу, не сукупність набутих знань з дисципліни, оскільки студенти вже мають основні знання, одержані під час навчання в своїй країні, а засвоєння математичних термінів українською мовою та формування набору математичних компетентностей, які дозволять майбутньому студенту університету сприймати інформацію українською мовою, правильно записувати та розуміти почуте, застосовувати математику для розв'язання задач з професійних дисциплін.

В Сумському державному університеті при створенні колекції електронних навчальних матеріалів викладачі користуються **конструктором Lectur.ED** (<https://elearning.sumdu.edu.ua>), який дозволяє викладачеві традиційну форму вивчення дисципліни комбінувати із застосуванням в навчальному процесі власних мобільних пристроїв вдома чи в аудиторії (виконання тестових завдань або робота з тренажерами). Як показує практика, наявність тестових завдань з дисципліни, які можна пройти з допомогою телефону (див. рис. 1) передбачає 100% зайнятість студента на занятті та збільшує зацікавленість при виконанні домашніх завдань. На рис. 1 приведено приклад тестових завдань, які ми практикуємо на перших заняттях з дисципліни "Математика". Такий тип роботи стимулює зорову пам'ять студентів і є цікавим для них настільки, що навіть після закінчення заняття вони готові працювати далі.

Програма дозволяє викладачеві застосовувати одні і ті ж тести і в якості навчальних (студент має декілька спроб виправити помилки перед тим, як дасть команду програмі "завершити тест"), і в якості контрольних (на основі декількох тестів розділу або, навіть і курсу, сформувані один підсумковий тест), даючи студенту одну змогу на його виконання. Для викладача

витрачений час на складання тестових завдань частково компенсується тим, що виконана робота студента не потребує перевірки - система миттєво видає результати проходження тесту цілої групи (рис. 2)

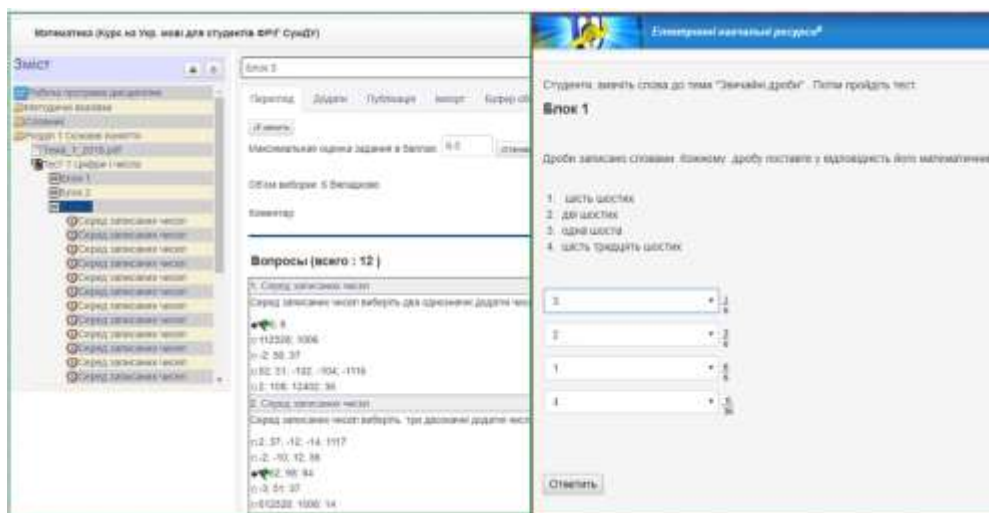

Рис. 1. Тестові питання до теми "Цифри та числа": а) однобальні завдання типу "Вибір 1 із N" (платформа Lector.ED); б) двохбальні тестові завдання типу "Відповідність" (вигляд сторінки при проходженні тесту студентом).

Результати

	пройдено	розпочато	завершено	усього	відповів	вірно	бали	процент(%)
Амин	🚩	2018.06.05 12:51	✅ 2018.06.05 13:38	11	11	8	19.0	79%
Мохаммед	🚩	2018.06.05 12:51	🚩	11	2	2		
фаісал	🚩	2018.06.05 12:45	✅ 2018.06.05 13:13	11	11	11	24.0	100%
Осаид	🚩	2018.06.05 12:38	✅ 2018.06.05 13:07	11	11	10	23.0	96%
Дамілопа	🚩	2018.06.05 12:35	🚩	11	11	8		
Мохаммед	🚩	2018.06.05 12:30	🚩	11	2	2		
Мохаммед	🚩	2018.06.05 12:30	🚩	11	0	0		
інтіссар ель жабарі	🚩	2018.06.05 12:26	✅ 2018.06.05 13:10	11	11	10	23.0	96%
Абдлпрага	🚩	2018.06.05 12:25	✅ 2018.06.05 13:05	11	11	11	24.0	100%
Віам	🚩	2018.06.05 12:24	✅ 2018.06.05 13:10	11	11	8	17.0	71%
Баха	🚩	2018.06.05 12:24	✅ 2018.06.05 12:49	11	11	11	24.0	100%

Рис. 2 Результати тестового контролю студентів у групі (склав тест - 60% завдань тесту виконано, вгору піднятий прапорець)

Таким чином, постійний розвиток електронних технологій вносить свої корективи в традиційну модель навчання. Методи, які ефективно працювали навіть 10 років тому, в сучасному навчальному процесі обов'язково повинні містити елемент електронного навчання, оскільки змінився сам студент. На сьогодні мобільний телефон став невід'ємною частиною молоді. Його застосування в навчальному процесі дає можливість:

- для університету - скоротити витрати на обладнання комп'ютеризованих класів;

- для викладача - надати студенту доступ до колекції матеріалів, яка в кожній темі містить теорію, практичні завдання та аудіо-записи математичних термінів до теми;
- для іноземного студента - мати 24 годинний доступ до навчальних матеріалів дисципліни, вивчати терміни шляхом проходження тестів та тренажерів з телефону в будь-який час і в будь-якому місці.

УДК 37

Педагогічні науки

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Кравчук А.В.,

студентка 3-В групи

спеціальності «Початкова освіта»

Хомюк Н.В.,

викладач природознавчих дисциплін,

спеціаліст вищої категорії,

старший викладач

Луцький педагогічний коледж

м. Луцьк, Україна

Анотація. В статті розглядається роль інноваційних технологій в проведенні уроків природознавства, необхідність підготовки майбутніх вчителів до використання інноваційних технологій на уроках природознавства в початковій школі.

Ключові слова: природознавство, майбутні вчителі, інноваційні технології, початкова школа, урок, компетентності, навчання.

Система освіти в Україні не залишається в стороні від світових європейських тенденцій. Її міжнародний престиж, як країни, вирізняється високим рівнем культури, науки та освіти.

Українська школа XXI століття на даному етапі її розвитку створює та забезпечує єдність інтелектуального, духовного та морального розвитку

особистості, вдосконалення особистих рис, а також орієнтування в системі вимог щодо використання інтерактивних технологій в процесі навчання. Для здійснення цих ідей потрібні хороші фахівці, які б змогли їх реалізувати. Постає проблема забезпечити школи спеціалістами, які володіють знаннями, вміннями та навичками щодо впровадження в навчальний процес інноваційних технологій, спрямованих на формування особистості школяра. Ці люди повинні мати не тільки високу професійну майстерність, а й здатність працювати творчо й поєднувати компетенції про становлення своїх учнів як особистості.

Наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст. педагогами та дослідниками почали вживатися терміни «технологія навчання» та «педагогічна технологія». Відомі англійські автори Ф. Персивал і Г. Еллінгтон визначають технологію навчання як «більш ретельне подання усіх аспектів побудови ситуацій навчання», де передбачається «застосування будь-яких методів та технік навчання, які є більш адекватними для досягнення цілей, поставлених перед тими, хто навчається». У цих дослідників поняття «педагогічна технологія» та «технологія навчання» практично схожі за змістом, адже ключовими ознаками виступають системність у плануванні та реалізації всіх складових процесу навчання.

Впровадженням та розробкою елементів інтерактивного навчання займалися В. Сухомлинський, В. Шаталов, Є. Ільїн. Вони звертали особливу увагу на теорію та практику розвивального навчання.

Інтерактивні технології за своїм базовим характером відносяться до продуктивних. Їх головні компоненти – це:

- чітко сплановані цілі навчання;
- якісний очікуваний результат процесу у вигляді навчальних досягнень учнів;
- інноваційні форми, методи та прийоми, які спрямовані на активізацію навчальної діяльності учнів;
- розумові й навчальні дії та процедури;
- організаційні та психолого-педагогічні умови, що допоможуть ефективно спланувати та реалізувати інтерактивне навчання.

Сукупністю інтерактивних методів є «взаємодія». Педагогічна взаємодія це обмін діяльністю між педагогом та учнями. О. Пометун й Л. Пироженко виділяють такі методи цієї взаємодії:

- груповий – співпраця в малих групах;
- колективний – коли у роботі бере участь кожен учень класу;
- колективно-груповий – робота малих груп поєднується з роботою всього класу.

До групового та колективно-групового навчання можна віднести такі методи: робота учнів у парах, «Два-чотири – всі разом», «Карусель», робота в малих групах, «Акваріум».

До колективних методів інтерактивного навчання відносять такі: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Навчаючись-вчуся» тощо.

Використання інноваційних технологій на уроках природознавства є досить актуальним у розвитку сучасної освіти. Виникає необхідність підготовки майбутнього вчителя до використання даних технологій у своїй практичній діяльності.

Виділяють такі етапи підготовки (за груповою формою навчання):

- обрати інтерактивний метод для конкретного заняття;
- сформувати групу учнів;
- продумати структуру уроку;
- обрати проблему для розв'язання та можливі шляхи її вирішення;
- продумати інтер'єр аудиторії.

Основною формою організації процесу навчання природознавства є уроки, які тісно пов'язані з позаурочними та позакласними заняттями.

Виокремлюють такі типи уроків:

- вступний,
- комбінований,
- узагальнюючий,
- предметний ,
- екскурсія.

Застосування різних інтерактивних методів навчання на уроках природознавства підвищує рівень знань учнів, формує вміння узагальнювати свої знання, допомагає дітям осмислити закономірності зв'язків між явищами, формувати практичні уміння та навички.

Результат уроків також залежить і від ефективного використання наочностей: натуральних (колекції комах, насіння плодів, гербарії), образотворчих (таблиці, малюнки), аудіовізуальних моделей (кінофільми, діафільми).

Майбутні вчителі повинні володіти знаннями про інтерактивні технології та методикою використання їх у роботі. Це забезпечує розвиток їх професійної компетентності. Професійна підготовка вчителя до уроку природознавства, з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, використанням інтерактивних технологій, робить його цікавим та ефективним.

І. Дичківська, К. Макагон, І Піскарьова виділяють 4 рівні готовності до інноваційної діяльності:

- низький,
- середній,
- достатній,
- високий.

Вчителі, які відносяться до низького рівня, характеризуються слабкою пізнавальною зацікавленістю інноваційними технологіями й практично не ознайомлені з методами інтерактивного навчання.

Вчителі середнього рівня характеризуються нестійким пізнавальним інтересом та не мають постійної потреби в застосуванні та реалізації на уроці новітніх технологій.

Вчителі достатнього рівня використовують інноваційні технології, характеризуються цілеспрямованістю та усвідомленням для їх впровадження та реалізації на уроці.

Високий рівень готовності характерний для вчителів, які прагнуть до нововведень, володіють сучасними, змістовними знаннями про новаторські підходи у навчально-виховному процесі.

Перші спроби для застосування інноваційних технологій у навчальному процесі майбутні вчителі роблять під час проходження педагогічної практики. Вона дає можливість кожному студенту провести 1-2 або й більше уроків. Під керівництвом методистів та досвідчених вчителів студенти розробляють та проводять уроки з використанням інноваційних технологій. Педагогічна практика відкриває широкий спектр можливостей планування, проведення уроків та виховних заходів із застосуванням новітніх технологій. Це допомагає студентам реалізувати свої знання на практиці, виявити творчий потенціал відповідно до своїх здібностей та бажань.

Майбутні педагоги вчаться:

- розробляти компоненти та завдання власної навчальної діяльності;
- обирати оптимальні інноваційні технології для реалізації завдань;
- визначати критерії та показники ефективності навчальної діяльності;
- обирати засоби стимулювання та оцінювання результатів інтерактивної діяльності учнів.

Ще одним важливим аспектом розвитку ефективності впровадження інноваційних технологій є організація та впровадження спеціальних курсів з вивчення та застосування нових, малодосліджених технологій у практиці фахової підготовки майбутнього вчителя.

Висновки:

Готовність майбутнього вчителя до впровадження інноваційних технологій в початковій школі включає знання методичних, психолого-педагогічних основ технологій навчання, сучасний підхід до моделювання навчально-виховного процесу з використанням зазначених технологій. Досягнення майбутнім вчителем високого рівня готовності до використання цих технологій у початковій школі обумовлює його компетентність відповідно до прийняття нового Державного стандарту.

Підготовка фахівців на основі використання інноваційних технологій має сприяти: самоорганізації, самовдосконаленню, саморозвитку, самоосвіті, стимулюванню розумової та соціальної активності майбутніх вчителів.

Література:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / Дичківська І.М. К.: Академвидав, 2004. - 352 с
2. Пискарева И.Е. Формирование готовности студентов педагогического вуза к инновационной деятельности : автореф. дис. на получение науч степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / И.Е. Пискарева. Кострома, 2000. 20 с.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання: Науку-метод. посібн. / За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Пометун О. Як вивчати новий матеріал на інтерактивному уроці / О. Пометун // Завуч (Шк. світ). - 2006. - №10. - С.8-11.

УДК 811.111'243:378(477)

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Кузнецова В.М.,

*Харківська державна академія дизайну та мистецтв
м. Харків, Україна*

Серед сучасних форм навчання в Україні найбільш популярними визнають дистанційне та онлайн-навчання. Різноманітні онлайн-курси привертають увагу людей різного віку. Стрімкий розвиток технологій сприяв рішенню проблеми багатьох людей, бажаючих вчитися незалежно від місця і часу. Розглянемо основні особливості та перспективи таких видів навчання.

Перш за все, слід визначити поняття синхронного та асинхронного навчання. Під асинхронним навчанням розуміють дистанційне навчання, під час якого студенти не зустрічаються з викладачем і не контактують з ним. До цього виду навчання відносяться електронні курси, блоги, курси на CD, скрінкасти, відео на YouTube та D-learning.

D-learning, з англійської distance learning, або дистанційне навчання є

популярною формою навчання, яке дозволяє вчитися віддалено. При такій формі навчання студенти не зустрічаються з викладачами або з іншими студентами, але двостороннє спілкування між ними є необхідною та обов'язковою умовою, воно здійснюється за допомогою email, Skype або традиційної пошти [1].

Під синхронним навчанням розуміють зустрічі між викладачем та студентами (вебінари або онлайн-тренінги), на яких спілкування відбувається у реальному часі. Всі студенти одночасно знаходяться в онлайн-аудиторії і приймають участь у дискусії з викладачем. Такі заняття багато в чому нагадують традиційні заняття, мають як переваги, так і недоліки. Наприклад, викладачі не завжди мають можливість швидко оцінити реакцію студентів.

Онлайн-навчання — це отримання знань і навичок за допомогою комп'ютера або інших гаджетів, підключених до інтернету в режимі «тут і зараз». Цей формат навчання також називають e-learning або «електронним навчанням». E-learning використовують як для занять у маленьких колективах, так і для навчання багатотисячних груп.

Онлайн-навчання є логічним продовженням дистанційного, та на відміну від нього має значні переваги. Під час онлайн-навчання студенти мають можливість переглянути лекції у відеозаписі або в прямій трансляції, пройти інтерактивні тести, обмінятися навчальними матеріалами з викладачами, поспілкуватися з одногрупниками і викладачами в чатах, опрацювати квести та ін. Величезна кількість фірм, тренерів, вузів вибирають e-learning для навчання своїх працівників та студентів. Завдяки e-learning можна брати участь у семінарах, навчатися на курсах або навіть в університеті, не виходячи з дому [2].

При цьому частота спілкування з викладачем значно впливає на якість навчання. Чим більше можливостей мають студенти для консультацій з викладачами щодо уточнення чи перевірки правильності виконання завдань або вивчаємих тем, тим стає вище якість онлайн-навчання.

Останнім часом все більш популярності набуває B-learning або blended learning. Це форма змішаного навчання, яка об'єднує традиційне і дистанційне

навчання. В залежності від цілей курсу в змішаному навчанні можливо використання різних видів спілкування з викладачем. Для розвитку необхідних практичних навичків студенти приходять на заняття в аудиторію, значна кількість навчального матеріалу надсилається на email або викладається у формі відеолекції. Також студенти зустрічаються з викладачами онлайн на вебінарах або тренінгах.

Важливо відмітити, що у порівнянні з дистанційним навчанням, яке не передбачає особистої комунікації між студентами та викладачем, змішане навчання більш сприяє соціальній взаємодії. А проведення багатьох вебінарів, семінарів, конференцій та презентацій онлайн значно підвищує ефективність всього навчально-виховного процесу [3].

Отже, слід визначити, що хоча дистанційне та онлайн-навчання не можуть повністю замінити традиційне навчання, створити студентську атмосферу та замінити живе спілкування з викладачем, але вони стають найбільш перспективними та ефективними формами сучасного навчання, бо мають попит серед людей різного віку та кваліфікації, надають зручні умови для навчання та нескінченні ресурси та можливості.

Література:

1. Види і методи онлайн-навчання. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://myownconference.ru/blog/index.php/vidy-online-obucheniya/>

2. Чим відрізняється онлайн-навчання від дистанційного навчання. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://finacademy.net/materials/article/chem-otlichaetsya-onlajn-obuchenie-ot-distantcionnogo-obucheniya>

3. Змішане навчання: сутність та переваги у сучасному світі. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/blended-learning-sut-pierievaghi-ta-uspishni-prikladi/>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Кучерук Андрій Васильович

*методист науково-методичного центру організації
наукової роботи та моніторингових досліджень*

*Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

Актуальність дослідження. Сучасний освітній менеджмент ґрунтується на запровадженні діагностичних методів і технологій збирання й опрацювання отриманої інформації, протиставляючи їх декларативності та суб'єктивності інтерпретації одержаних даних. Тому для прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень, що відповідають реальному станові функціонування й прогнозування розвитку об'єкта управління – учня, студента, навчального закладу чи системи освіти в цілому, необхідна об'єктивна та достовірна інформація про різні аспекти їхньої діяльності. Це потребує постійного їх обстеження, налагодження системи моніторингу освіти, головною метою якої є збирання, оцінювання й аналіз її якісних показників на всіх рівнях функціонування, поширення та доступ до цієї інформації громадськості, користувачів освітніх послуг, посилення управлінських дій щодо якісних показників в освіті.

Одним з основних завдань сьогодення, які мають, паралельно з педагогічним і науковим, соціальний і політичний контексти, є забезпечення високоякісної освіти на всіх етапах та рівнях. Для багатьох освітніх систем одним з основних чинників розвитку якісної освіти є володіння об'єктивною інформацією про результати навчання відповідно до освітніх стандартів. Саме ця інформація сприяє розвитку освітньої політики та впливає на процес прийняття рішень в управлінській сфері, мета яких – оновлення та удосконалення роботи галузі. Визначення напрямків модернізації української школи потребує точної інформації про рівень вітчизняної освіти у порівнянні з рівнем освіти в інших країнах світу. Одним з основних шляхів отримання такої інформації є організація

та проведення моніторингових досліджень, бо моніторинг за сутністю – інформаційна система, за процесом – створення умов для прийняття управлінського рішення, за результативністю – технологія оцінювання поточного стану об'єкта управління, його регулювання та прогнозування розвитку.

За результатами моніторингу якості освіти органи управління отримують інформацію про стан освітньої системи та її окремих складників, виявляють проблеми, які виникли в процесі запровадження педагогічних інновацій, досліджують тенденції розвитку освіти та прогнозують зміни, необхідні для перспективного функціонування освітньої системи. Отже, моніторинг освітньої системи стає дієвим інструментарієм менеджменту освіти, зокрема в управлінні її якістю.

Метою даної статті є аналіз сучасних міжнародних моніторингових досліджень якості освіти, зокрема за програмами PISA, TIMSS, PIRLS та використання даного досвіду для підвищення якості освітнього рівня у вищій школі.

Вивченню різних аспектів міжнародних моніторингових досліджень присвячені праці як вітчизняних так і закордонних науковців. Серед них особливо виділяються роботи І. Буллах, Л. Гриневич, О. Локшиної, Т. Лукіної, О. Ляшенко, Н. Бібик, Л. Ващенко, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубочеві, які досліджували моніторинг рівнів досягнень компетентностей, світові досягнення та українські перспективи моніторингу якості як предмет вивчення в державному управлінні [2, 3, 4, 5, 9]. Російські вчені С. Астраханцева, В. Горский, А. Майоров, А. Фоменко, М. Агранович, Г. Ковалева, К. Поліванова, А. Фадеева та деякі інші активно досліджують шляхи модернізації і реформування освіти в контексті результатів проведених в Росії та інших державах вимірювань навчальних досягнень за програмами PISA, TIMSS, PIRLS [1, 6, 7, 10, 13].

Основний виклад матеріалу. Останнім часом моніторинг якості освіти як засіб вивчення освітніх систем став водночас об'єктом теоретичних досліджень і сферою педагогічної діяльності. Проте саме слово «моніторинг» (від англ. monitoring – контроль, відстеження) не завжди однозначно тлумачать у педагогічній літературі й освітянській практиці. Інколи його вживають у

значенні відстеження результативності навчально-виховного процесу (наприклад, моніторинг навчальних досягнень учнів); подекуди під ним розуміють звичайний педагогічний контроль (моніторинг успішності); частіше його використовують у сенсі різнобічного вивчення певних параметрів функціонування системи освіти чи окремих її елементів або суб'єктів освітнього процесу (моніторинг якості підготовки фахівців з певної спеціальності, матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів, стану здоров'я учнів тощо). Моніторинг все більше набуває статусу дослідження, а не емпіричного збору інформації про певні характеристики та властивості освітньої системи. Отже, моніторинг в освіті – це система заходів щодо збирання, опрацювання, аналізу та поширення інформації з метою вивчення й оцінювання стану функціонування певного суб'єкта освітньої діяльності чи освітньої системи загалом та прогнозування їх розвитку на основі аналізу одержаних даних і виявлених тенденцій та закономірностей [2, с.28].

Становлення та розвиток моніторингу як процедури контролю за якістю освіти в світі має багаторічну історію. В цьому процесі можна виокремити кілька етапів.

Перший – 30-50-ті роки ХХ століття. Моніторинг в освітній сфері застосувала в США Прогресивна освітня асоціація (Progressive Education Association), яка досліджувала стан американської освітньої системи. Задля цього у тридцяти школах, що запровадили новий зміст освіти, вимірювали рівень навчальних досягнень учнів, їхні вміння критично мислити й будувати стосунки в колективі. Основну увагу було зосереджено на порівнянні успіхів дітей випускників цих тридцяти шкіл з їхніми однолітками. Концепцію дослідження розробив видатний американський учений Ральф Тайлер, який уперше в історії акцентував увагу на важливості системного підходу до цієї справи, починаючи від структурування змісту освіти й закінчуючи ефективним оцінюванням навчальних досягнень учнів з основних дисциплін з урахуванням не тільки здобутих знань, але й набутих умінь і навичок. В Європі перші моніторингові дослідження було проведено в Швеції впродовж 1952-1959 рр. з

метою порівняння ефективності роботи нових об'єднаних шкіл з традиційними. Важливу роль у становленні моніторингу як системи збору інформації відіграв Інститут ЮНЕСКО в Гамбурзі, заснований 1952 р., який започаткував регулярне проведення конференцій з питань діагностики якості освіти.

Поштовхом для початку нового етапу в розвитку освітнього моніторингу став успішний запуск супутника Радянським Союзом 1957 р. Цю подію США й інші розвинені держави Заходу розглядали як свідчення високого рівня компетентності радянських учнів з математики та природничих наук, що стало причиною початку кампанії з перегляду змісту освіти та методів навчання в школах багатьох країн світу [2, с.29].

Другий етап у розвитку моніторингу (60-70-ті роки) можна охарактеризувати як період обґрунтування концептуальних засад моніторингу, вдосконалення освітніх індикаторів і початку його проведення на міжнародному рівні. Базуючись на теорії, запропонованій американськими науковцями, на думку яких, ефективність системи шкільної освіти є основною умовою для підготування кваліфікованої робочої сили, а отже, й детермінантою добробуту нації, в цей час реалізуються дослідження в галузі теорії соціальних індикаторів з подальшим охопленням освітніх проблем, для яких індикатори почали розробляти ЮНЕСКО та Організація з економічного співробітництва та розвитку – ОЕСР (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD). Саме тоді Центр порівняльних досліджень у галузі освіти (США) за підтримки всесвітньо відомих науковців Роберта Торндайка та Бенджаміна Блума запропонував проводити міждержавні моніторингові дослідження, застосовуючи тестування навчальних досягнень учнів. Розроблені тести з математики, природничих наук і читання для учнів 13-річного віку було перекладено вісьмома мовами і в 1959-1961 рр. використано в дванадцяти країнах світу. Набутий у процесі дослідження досвід використала Міжнародна асоціація з оцінювання навчальних досягнень (МАОНД), заснована 1961 р., започаткувавши регулярне проведення моніторингу навчальних досягнень учнів. Слід зазначити, що хоча порівняння рівня досягнення стандартів у різних

національних системах освіти було надзвичайно прогресивним у той період, проте тогочасний моніторинг не враховував інформації про оточення, в якому перебуває освітня система країни та ресурси, які вкладаються в освіту, що на сьогодні розглядається як обов'язкова умова об'єктивного оцінювання. 1973 р. світ побачив документ ОЕСР «Схема освітніх індикаторів для керівництва в прийнятті урядових рішень», який містив 46 індикаторів, зібраних у результаті п'ятирічного дослідження для визначення впливу освіти на особистість та суспільство. ОЕСР, об'єднуючи 30 країн-членів, сприяє розвитку демократичного управління та ринкової економіки. Активно співпрацюючи з 70 іншими країнами, Організація з економічного співробітництва та розвитку опікується проблемами статистики у сферах макроекономіки, торгівлі, науки та освіти. Моніторинг якості освіти на міжнародному рівні не проводили. Основну увагу в цей час зосереджували переважно на проблемах освіти в обмеженому національними рамками контексті. У 80-ті роки США знову повертаються до проблем рентабельності освіти, яка, в свою чергу, зосередила увагу на учнівських досягненнях і якості освіти, особливо після публікації результатів другого дослідження МАОНД, присвяченого успішності 13-річних учнів з математики, за оцінками якої рейтинг цієї та багатьох західноєвропейських країн виявився набагато нижчим, аніж Японії. Світ побачив державний документ «Нація у небезпеці» (1983). Привертаючи увагу до проблеми якості освіти, документ наголошував на важливості міжнародних порівняльних досліджень навчальних досягнень учнів, які можна було б використовувати як віхи для розроблення рівня досягнень різних освітніх систем [3, с.110].

Проблема якості освіти вимагала переосмислення ролі освітньої мети в багатьох країнах. Тоді освітню мету зазвичай формулювали дуже загально без відповідного узгодження з національними або міжнародними стандартами. Зазвичай вона містила загальні положення та опис того, як має бути організована освіта для забезпечення всім рівного доступу. Змістові стандарти існували тільки в деяких країнах, зокрема у Фінляндії, Франції, Японії та деяких інших країнах. Поступово для вимірювання ефективності функціону-

вання освітньої системи розвинуті країни починають конкретизувати навчальні досягнення учнів і розробляти процедури оцінювання. Крім того, новими характеристиками третього етапу моніторингу стає збір даних не тільки про витрати на освіту та навчальні досягнення учнів, але й такі результати, як кількість випускників, безробітних тощо. Можна говорити в цьому контексті про початок зміни вимірювальної парадигми від вимірювання вкладених ресурсів до системного підходу, який передбачав розбудову нової моделі моніторингу. 80-90-ті роки стають часом завершення формування сучасної моделі моніторингу якості освіти, яка в узагальненому вигляді передбачає збір даних на різних рівнях освіти, з обов'язковим врахуванням контекстуальної інформації, ресурсного внеску, освітнього процесу та його результатів і передбачає інтерпретацію одержаних даних для окреслення подальших дій.

На сучасному етапу освітній моніторинг розглядається як основний засіб контролю за відповідністю наявних результатів педагогічної системи її запланованим цілям. За результатами моніторингу якості освіти органи управління отримують інформацію про стан освітньої системи та її окремих складників, виявляють проблеми, що виникли в процесі досягнення освітніх цілей, з'ясовують тенденції розвитку освіти для розроблення відповідної освітньої політики. Отже, моніторинг якості освіти є дієвим засобом менеджменту освіти, управління її якістю [8, с.7].

Європейський вибір України зумовлює необхідність вивчення, узагальнення, критичного осмислення й творчого застосування досвіду світової спільноти у галузі освіти. З огляду на це особливого значення для України набуває ознайомлення з системами моніторингу та оцінювання якості освіти в країнах Європи, оскільки визначення світового стандарту середньої освіти є передумовою отримання права доступу до різних університетських програм. Вітчизняні педагоги повинні добре орієнтуватись у європейських підходах до розробки змісту і схеми втілення проектів освітніх моніторингових досліджень.

Міжнародна практика оперує кількома засобами вимірювання навчальних досягнень:

1. PISA – міжнародна програма оцінки знань та умінь учнів за напрямками «грамотність читання», «математична грамотність», «природничо-наукова грамотність»;

2. TIMSS – міжнародне дослідження якості математичної та природничо-наукової освіти;

3. PIRLS – міжнародний проект «Вивчення якості читання та розуміння тексту»;

4. IEAP – дослідження порівняльної оцінки математичної підготовки учнів;

5. CIVICS – порівняльна оцінка громадянської освіти випускників середньої та основної школи;

6. SITES – порівняльне дослідження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті [4, с.12].

Міжнародна програма TIMSS. Мета цього дослідження – порівняльна оцінка природничо-математичної підготовки учнів середньої школи в країнах з різними системами освіти та виявлення факторів, які впливають на цей рівень. Завдання дослідження реалізуються поетапно:

1) збір, аналіз та узагальнення інформації стосовно систем освіти в країнах;

2) аналіз та порівняння систем природничо-математичної освіти на рівні визначення цілей, планування змісту освіти та вимог щодо підготовки учнів (аналіз навчальних планів, програм та підручників природничо-математичних предметів);

3) аналіз навчального процесу з математики та природничо-наукових предметів (організація навчального процесу; методи викладання; можливості, які надаються учням під час навчання забезпечення навчального процесу літературою та іншими засобами навчання тощо);

4) оцінка результатів навчання, яка включає оцінку навчальних досягнень учнів та виявлення її залежності від попередніх факторів;

5) аналіз взаємозв'язку між запланованими та реалізованими рівнями освіти і результатами навчання [8, с.42].

Під час дослідження аналізується зміст шкільної математичної та природничо-наукової освіти, оцінюється математична та природничо-наукова підготовка учнів початкової школи (3-4 класи), основної школи (7-8 класи), а також випускників середньої школи. Участь у тестуванні обов'язкова для всіх країн. Водночас оцінюються навчальні досягнення під час виконання учнями практичних робіт. Результати досліджень TIMSS для початкової, основної та старшої школи з аналізом результатів практичного тесту відображаються у міжнародних звітах.

Міжнародна програма PISA. Організація з економічного співробітництва та розвитку (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development) впроваджує Міжнародну програму оцінки знань та умінь учнів (PISA – Programme for International Student Assessment), основною метою якої є отримання надійних відомостей про результати навчання у різних країнах світу, які можна порівняти на міжнародному рівні. Передбачається, що отримана інформація надасть можливість країнам-учасникам приймати обґрунтовані рішення для визначення перспектив розвитку галузі освіти.

Вимірювання знань проводиться серед учнів 15-річного віку. Такий вибір визначено тим, що в багатьох країнах до цього віку закінчується обов'язкове навчання в школах і навчальні програми мають багато спільного. Особливим інтересом дослідження є визначення стану знань та умінь, які можуть бути корисними для учнів у майбутньому, а також уміння самостійно здобувати знання, потрібні для успішної адаптації в сучасному світі. Оцінка підготовки 15-річних підлітків стандартизована. Матеріали розробляються країнами-учасниками міжнародної програми спільно. Цікаво, що із 32-х країн, у яких планується тестувати по 4500-10000 учнів, 28 є членами Організації з економічного співробітництва та розвитку [9, с.84].

Щодо змісту дослідження, то воно проводиться за трьома напрямками: «грамотність читання», «математична грамотність» та «природничо-наукова грамотність». Особлива увага приділяється виявленню рівня розуміння учнями основних понять, опанування основними методами в рамках вищезазначених

напрянків та вміння використовувати свої знання в різних ситуаціях. Тобто вимірюється не рівень опанування конкретним змістом навчальних дисциплін, а рівень більш широких знань та умінь, які накопичені під час вивчення шкільних предметів і потрібні для дорослого життя. Велика увага також приділяється оцінці міжпредметних компетентностей учнів.

Основним методом є письмова форма контролю – тести. Для їх виконання учням дається 120 хвилин. Тести складаються з двох типів завдань: із готовими відповідями, серед яких треба вибрати правильну, та завдання, на які учень повинен дати власну стислу або повну відповідь. Деякі завдання складаються з низки питань різної складності стосовно окремої життєвої ситуації. Інформація про учнів збирається за допомогою їх анкетування (20-30 хвилин), інформація про школу - анкетуванням директорів шкіл. Отримані дані використовують для виявлення впливу заздалегідь визначених факторів на результати навчання. Дослідження проводять трирічними циклами, останній був у 2004-2006 роках. У кожному циклі головна увага приділяється одному з напрямків дослідження, за двома іншими отримують інформацію лише стосовно окремих умінь. Так, у 2000 році основним напрямком була «грамотність читання», у 2003-му – «математична грамотність», у 2006-му – «природничо-наукова грамотність». На 2012 рік заплановано участь України у дослідженні оцінки навчальних досягнень учнів 15-річного віку за напрямками «природничо-математична грамотність» і «грамотність читання». Кількісні показники, що характеризують стан основних знань і вмінь 15-річних учнів, стан факторів, що впливають на результати навчання, та тенденції зміни результатів дозволять створити банк даних щодо підготовки учнів у різних країнах світу. Інформація про результати досліджень дає можливість країнам-учасникам порівнювати свої досягнення з досягненнями інших країн та використовувати результати порівняння під час визначення політики в галузі шкільної освіти [9, с.86].

Програма здійснюється консорціумом, який складається з провідних міжнародних дослідницьких організацій за участю національних центрів та організації ОЕСР. Керує роботою консорціуму Австралійська рада

педагогічних досліджень (The Australian Council for Educational Research – ACER). До складу консорціуму входять Нідерландський національний інститут педагогічних вимірювань (Netherlands National Institute for Educational Measurement – Cito), Служба педагогічного тестування (Educational Testing Service, ETS, США), Національний інститут досліджень у галузі освіти (NIER, Японія), Вестат США (Westat, USA) [7, с.11].

У світлі широкомасштабного реформування освіти розвинуті суспільства сьогодні змінюють свій погляд на те, якою повинна бути підготовка випускника основної школи. Поруч із формуванням предметних знань та вмінь школа повинна розвивати в учнів уміння використовувати свої знання в різноманітних ситуаціях, наближених до реальності, сприяти набуттю необхідних життєвих компетентностей. У подальшому житті вони будуть сприяти активній участі випускника школи в житті суспільства, допоможуть йому навчатись протягом усього життя [12, с.13].

«Грамотність читання» – здатність людини розуміти письмові тексти та розмірковувати над ними, використовувати їх зміст для досягнення власних цілей, розвитку знань і можливостей, для активної участі в житті суспільства. Таким чином, термін «грамотність читання» має широкий смисл. Він не передбачає просто перевіряти техніку читання. Мета дослідження висвітлює сучасне уявлення стосовно вміння «грамотно читати». Згідно з таким підходом, випускник основної школи повинен розуміти тексти, розмірковувати над змістом, оцінювати їх смисл та значення, викладати свої думки стосовно того, що він прочитав. Основна увага приділяється перевірці вміння «грамотно читати» в різних ситуаціях. Учням пропонуються тексти різних жанрів: уривки з художніх творів, біографії, розважальні тексти, особисті листи, документи, статті з газет і журналів, інструкції, рекламні оголошення, географічні карти тощо.

«Математична грамотність» – здатність людини визначати й розуміти роль математики у світі, висловлювати добре обґрунтовані математичні судження та використовувати математику таким чином, щоб задовольняти сьогоденні й майбутні потреби, властиві творчому, зацікавленому та мислячому громадянину.

Термін «грамотність» використовується для того, щоб показати, що вивчення стану математичних знань та вмінь, які зазвичай визначені в шкільній програмі, не є першочерговим завданням цього дослідження. Основна увага приділяється використанню математичних знань у різноманітних ситуаціях через використання різних підходів, які потребують міркування та інтуїції. Очевидно, що для цього треба мати значний обсяг математичних знань та вмінь, які вивчаються в школі. Учні в основному пропонуються не навчальні, а практичні ситуації із повсякденного життя (медицина, житло, спорт тощо).

«Природничо-наукова грамотність» – здатність використовувати природничо-наукові знання для визначення у реальних ситуаціях проблем, які досліджуються та вирішуються за допомогою наукових методів, а також для отримання висновків, заснованих на спостереженнях та експериментах. Ці висновки потрібні для розуміння навколишнього світу, змін, які відбуваються завдяки діям людей, та прийняття відповідних рішень. При цьому остаточне рішення в багатьох випадках приймається з урахуванням суспільно-політичних або економічних умов. Ці знання та вміння формуються у школах під час вивчення предметів природничо-наукового циклу: фізики, біології, хімії та географії. Метою дослідження є комплексна перевірка вмінь та понять. Головна увага приділяється перевірці вмінь визначати серед запропонованих питань ті, на які природничі науки можуть дати відповідь,

робити науково обґрунтовані висновки на основі запропонованої інформації тощо. Реальні ситуації, запропоновані учням, пов'язані з актуальними проблемами, які виникають в особистому житті кожної людини (наприклад, використання продуктів харчування під час дотримання дієти), у житті людини як члена якогось колективу або суспільства (наприклад, визначення місця розташування електростанції відносно міста), як “громадянина світу” в кращому розумінні цього слова (наприклад, усвідомлення наслідків глобального потепління) [8, с.73].

Інструментарій дослідження розробляли в процесі інтерактивної діяльності консорціуму, різних міжнародних експертних комісій та провідних

спеціалістів країн-учасниць. Остаточний варіант міжнародного тесту містив 37 груп завдань запитань з читання (загалом 141 запитання), 16 груп завдань з математики (загалом 32 запитання) та 14 груп завдань з природознавства (загалом 35 запитань). Кожен учень мав протягом двох годин письмово відповісти на 50-60 запитань з читання, математики та природознавства. В тестах використано й завдання з готовими відповідями, серед яких треба було вибрати правильну, а також творчі завдання, на які учень мав дати свою стислу або розгорнуту обґрунтовану відповідь. Деякі завдання (комплексні або структуровані) складались з кількох запитань із різного рівня складності, які стосувалися життєвої ситуації, описаної в тексті. По закінченні тесту кожен учень заповнював анкету протягом півгодини, де відповідав на запитання стосовно свого навчального закладу, родини, відносин та інтересів. Додатково проводилось анкетування директорів навчальних закладів. За виконання тесту кожному учневі давали бал за міжнародною 1000-бальною шкалою окремо за кожною групу завдань з читання, математики та природознавства. За кожне завдання також давали визначений бал (залежно від рівня складності) за тією ж шкалою залежно від того, наскільки успішно його виконували всі тестовані учні. Міжнародна шкала мала такі характеристики: середнє значення дорівнювало 500 балам, стандартне відхилення – 100, тобто близько 2/3 учнів всіх країн-учасниць мали результати в межах від 400 до 600 балів [3, с.115].

Міжнародна програма PIRLS. Це програма вивчення якості читання та розуміння тексту (Progress in International Reading Literacy Study), що дає змогу оцінити навички учнів 4-х класів з читання на розуміння. За результатами дослідження можна отримати відповіді на запитання:

- наскільки добре читають випускники початкової школи порівняно зі своїми однолітками з інших країн;
- якими рівнями читацької грамотності володіють учні й чи люблять четвертокласники читати;
- як сім'я сприяє розвитку грамотності дітей;
- як на сьогодні організовано навчання читанню в школах;

- чи має навчання читання національні особливості порівняно з іншими країнами і якщо так, то в чому вони полягають;
- чи відрізняються методи навчання, які використовують учителі в початковій школі у різних країнах.

Разом із дослідженням TIMSS це оцінювання охоплює три основні предмети у початковій школі читання, математику та природничі науки. В Україні дослідження проводитиметься в лютому березні 2011 року за підтримки проекту «Рівний доступ до якісної освіти в Україні». Дані з оцінювання досягнень дітей у читанні, математиці та природничих науках разом з інформацією, отриманою від учителів, директорів шкіл та батьків, допоможуть країнам-учасникам визначити прогрес у даних предметах, важливих для подальшого навчання, та вплив на цей прогрес оточення у школі, класі та вдома [10, с. 20].

Висновки. Узагальнюючи інформацію, яка характеризує основні напрямки розвитку міжнародної системи моніторингу якості освіти, зазначимо, що участь країн у міжнародних дослідженнях дозволяє не тільки одержати об'єктивні та порівнювані дані про рівень підготовки учнів за визначеним напрямком, а й отримати актуальну інформацію про сучасний стан розвитку систем освіти інших країн; порівняти зміст освіти та освітніх стандартів різних країн світу, світові тенденції розвитку освіти взагалі. Результати будь-яких моніторингових досліджень дають змогу урядам країн реально оцінити свої досягнення та недоліки, визначити стратегії змін у державній політиці, забезпечити конкурентоздатність національних освітніх систем та підвищити їх міжнародний авторитет.

Участь України в таких дослідженнях дозволить отримати об'єктивну інформацію про систему освіти в країні та, найголовніше, знайти ефективні шляхи вирішення проблем. Але у зв'язку з тим, що сьогодні система національних моніторингових досліджень ще формується, разом з нею формується й наше уявлення про моніторинг та якість сучасної освіти.

Література:

1. Астраханцева С.В. Педагогический мониторинг в УДОД как управленческая проблема / С.В. Астраханцева // Дополнительное образование и воспитание. – 2007. – № 2 (88).
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
3. Локшина О.І. Моніторинг якості освіти: світовий досвід / О.І. Локшина // Київ: Педагогіка і психологія, №1 (XXXVIII) '03. – С. 108-116.
4. Лукіна Т.О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика / Т.О. Лукіна. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
5. Ляшенко О.І., Раков С.А. Тестові технології і моніторинг в системі освіти України: стан і перспективи розвитку / О.І. Ляшенко, С.А. Раков // Вісник ТІМО. – 2008. – № 11-12. – С. 67-71.
6. Майоров А.Н. Мониторинг и проблемы информационного обеспечения управления образованием / А.Н. Майоров // Народное образование. – 2000. – № 8.
7. Майоров А.Н. Мониторинг эффективности и условия деятельности образовательных систем / А.Н. Майоров // Народное образование. – 1999. – № 8.
8. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи. За заг. ред. О.І.Локшиної. – К.: К.І.С., 2004. – 128 с.
9. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Кол. авторів: О. Локшина, Т. Лукіна, В. Лунячек та ін. За заг. ред. О.І.Локшиної. – К.: К.І.С., 2004. – 160 с.
10. Орлов А.А. Мониторинг инновационных процессов в образовании. / Педагогіка. – № 3. – 1996. – С. 18-23.
11. Сидоренко О.Л., Русанова Н.О. Міжнародні порівняльні моніторингові дослідження як інструмент удосконалення національних систем математичної освіти / О.Л. Сидоренко, Н.О. Русанова // Вісник ТІМО. – 2008. – № 11-12. – С. 75-81.

12. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: «К.І.С.», 2003. – 296 с.

13. Фоменков А.И. Мониторинг как практическая система информационного обслуживания управления школой / А.И. Фоменков // Научные труды международной научно- практической конференции учених МАДИ (ГТУ), МСХА, ЛНАУ 5-6 января 2004 года. В 4 т. Т. 4. Педагогика и методика. – Москва-Луганск: Издательство МАДИ (ГТУ), МСХА, ЛНАУ, Смоленск ООО «Инга», 2004. – С. 126-130.

14. Knowledge and Skills for life. First results from PISA 2000.- Paris, OECD, 2001; Education at a Glance. OECD Indicators. – Paris, OECD Centre for Educational Research and Innovation, 2001.

УДК 10

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ОНТОГЕНЕЗІ

Лісова Т.В.,

студент природничого факультету

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С.Сковороди

м. Харків, Україна

Кожен вік визначальний для розвитку особистості. Так, протягом дошкільного віку різко змінюються зміст і форми активності дитини в її спілкуванні з іншими людьми і в її ставлення до самої себе. Розвиток дитини як особистості та його основний напрям залежать від основних факторів формування дитини, бо вона в процесі своєї діяльності й спілкування стає учасником різноманітних соціальних зв'язків і взаємин. Вона вчиться бути особистістю, розвивається як особистість і утверджується як особистість [3].

Вік від одного до трьох років - це стадія сензитивності дитини до мовних впливів. У першій її фазі, коли відбувається оволодіння ходьбою і предметними

діями, темп розвитку мовлення дитини дещо повільний, у другій фазі (після двох років) він прискорюється.

Період раннього дитинства триває до трьох років. На стадії від двох до трьох років у дитини виникає новоутворення, пов'язане з первісним усвідомленням власної самостійності, усвідомленням себе окремою людиною, діячем [4].

У зв'язку з розвитком предметної діяльності дитини - початків гри, малювання, конструювання, самообслуговування та вдосконалення пов'язаних з ними пізнавальних функцій ширшає коло її мовного спілкування. Діти розповідають про те, що бачили й чули, просять розповісти їм про щось, радяться про те, як краще виконати свій задум, легко запам'ятовують вірші, казки. Звернене не тільки до них, а й до інших мовлення викликає їх увагу й інтерес. Мовлення стає основним засобом спілкування, стимульованого різноманітними потребами [2].

На третьому році життя розвиток мовлення дітей продовжується у таких напрямках: розуміння мовлення дорослих, оволодіння активним мовленням, удосконалення звуковимови, засвоєння граматичної будови мови. Як стверджує Н. Аксаріна, третій рік життя є періодом найінтенсивнішого мовленнєвого розвитку дитини.

Істотно змінюється розуміння мовлення навколишніх людей. Дитина вже розуміє контекстне мовлення: тексти оповідань, казок у супроводі наочності. З нею можна говорити не лише про ті предмети і явища, які її оточують, а й про те, що відсутнє, про минулі й майбутні події, про дитячі почуття та переживання. У другому півріччі діти вже можуть розуміти нескладні за сюжетом з простими словами тексти, розповіді, оповідання, казки без супроводу наочності. В наслідок цього істотно змінюється виховне значення мовлення дорослих. За допомогою слова можна попередити негативні дії дитини, викликати спогади, спонукати її до певної діяльності, формувати узагальнююче поняття. Проте розуміння мовлення дітьми третього року життя ще недосконале.

На третьому році життя швидкими темпами розвивається активне мовлення. Особливо це помітно на розширенні активного словника дитини. Проте саме в цьому віці яскраво виражені індивідуальні відмінності в темпах збагачення словника. Напевне, саме з цієї причини відрізняється кількісна характеристика слів, що її подають різні автори.

За даними одних авторів, у дітей 2-2,5 року максимальний словниковий запас дорівнює 1227 слів, інших — 45 (за Ш. Бюлер). Наприкінці третього року життя у словнику дитини налічується 1000-2000 слів (за Н. Аксаріною), 1200-1500 слів (за Г. Ляміною). У словнику дитини третього року життя є вже всі частини мови, проте переважають іменники, які становлять понад 50 % від усіх слів, що їх вживає дитина.

Як зауважує В. Гербова, серед іменників 36 % — це слова, що означають назви предметів побуту, 16,5 % — назви об'єктів живої природи. Автор вказує на помилки, які допускають у вживанні іменників діти третього року життя, а саме:

- а) неадекватна заміна одного іменника іншим;
- б) застосування іменників-узагальнень (за формою, кольором);
- в) використання слів, які нічого не означають;
- г) вживання дієслів замість іменників;
- д) називання замість предмета його частини.

На другому місці за кількістю вживання стоять дієслова (понад 30 %), хоч у мовленні дітей цього віку ще багато «ходових», універсальних дієслів (А. Іваненко). Усі слова, які діти засвоюють на третьому році життя, В. Гербова поділяє умовно на чотири групи:

- 1) слова, що означають назву предметів, дій з ними, властивості, відносини в найближчому оточенні;
- 2) слова, що означають назви збірних іменників;
- 3) слова, що означають назви предметів, дій, властивостей далекого оточення, але зрозумілого дітям;
- 4) слова різних частин мови (займенники, прислівники, частки тощо).

На третьому році життя виокремлюють три рівні засвоєння слів дитиною:

I. Дитина розуміє слово, але не використовує його в активному словнику.

II. Дитина впізнає та називає слово (дію, якість, ознаку) лише у звичних для дитини умовах.

III. Впізнає і правильно називає слово (дію, відносини, властивості) за будь-яких умов.

У дітей цього віку значно активізується мовлення. На пропозицію дорослого «Скажи, повтори» дитина відповідає через 0,4-0,6 с (за даними досліджень Г. Ляміної), як і доросла людина. Відповіді після дії у дітей цього віку майже не трапляються. Після двох років у дітей спостерігається надзвичайна мовленнєва активність, яка виявляється у словотворенні, що яскраво описано К. Чуковським у книзі «Від двох до п'яти». Як різновид словотворення, дітям цього віку властива й римотворчість (добір слів, що римуються, речень), перші спроби самостійного складання казок.

Головною формою спілкування у дітей третього року життя залишається діалогічне мовлення. Особливості діалогу дітей цього періоду життя досліджувала Т. Сламу-Казаку. На підставі її даних було встановлено, що після двох років діалог у мовленні дітей займає 80 % і використовують вони такі форми діалогу: звертання до інших і відповіді на запитання дорослого; діалог між двома дітьми; груповий діалог (полілог); діалог між дорослим і дитиною.

На третьому році життя дитина звертається до дорослого у формі наказу, заборони, дозволу, скарги, заклику, наслідування. Ці форми звертання афективні й ситуативні. Для діалогу дітей цього віку характерне:

- а) прагнення щось повідомити одне одному в наказовій формі;
- б) пристосування до співрозмовника, вміння вислухати іншу дитину;
- в) почерговість звернення мовця і слухача.

Водночас діалог у них ще нестійкий, його потрібно підтримувати й розвивати. Основною формою мовлення дітей третього року життя, за даними

С. Рубінштейна і Г. Леушиної, є ситуативне мовлення. Г. Леушина виокремлює такі форми ситуативного мовлення дітей:

а) дитина або зовсім випускає іменник, або замінює його займенником, при цьому не вказуючи, кому саме належить цей займенник;

б) в одному реченні одним і тим самим займенником називаються різні об'єкти і суб'єкти;

в) у мовленні переважають слова ось, цей, тут, там, потім, такий, така, які супроводжуються жестами і діями.

У другій половині третього року спостерігаються перші вияви контекстового мовлення. Як зауважують З. Істоміна та Г. Леушина, ці дві форми мовлення співіснують: у наочній ситуації панує ситуативне мовлення, за її відсутності — контекстове.

На третьому році життя продовжується засвоєння граматики рідної мови. За О. Гвоздевим, — це другий період засвоєння граматичної будови мови (від 1 року 10 місяців до 3 років): 2 роки 1 місяць — 2 роки 3 місяці — засвоєння відмінкових закінчень; 2 роки 3 місяці — 3 роки - засвоєння службових слів.

Перші речення зі сполучниками у мовленні дитини з'являються у 2 роки 3 місяці, саме у цей період вона починає вживати і перші складнопідрядні речення. У 2 роки 4 місяці з'являється пряма й непряма мова, причому раніше й частіше пряма мова, яка завжди, стоїть після вказівки, кому вона належить.

Третій етап у становленні граматичної будови мови — панування узгодження і керування. Цей етап пов'язаний з оволодінням дитиною багатослівними реченнями, сполучниками. Із 39 сполучників і сполучних слів до 3 років дитина вживає 15. Уже в 2 роки 4 місяці з'являються сполучники і, а, то, тому що, тоді, коли; у 2 роки 10 місяців — як, тільки, щоб, де. Наприкінці третього року життя дитина оволодіває основними відмінковими формами. Із 47 відмінкових форм, що трапляються в дитячому мовленні від 2 до 7 років, уже до 3 років дитина використовує 39 відмінкових форм. До 3 років дитина засвоює суфікси зменшення, збільшення, пестливості. Відмінність між чоловічою й жіночою статтю (за С. Цейтлін) дитина засвоює до 2,5-3 років.

У дитини віком 2 роки - 2 роки 6 місяців розширюється розуміння смислового змісту мовлення. Вона розуміє тексти забавлянок, віршів, інсценівок, казок, оповідань у супроводі наочності. Розуміє теперішній і майбутній час, якщо те, про що йдеться, було відоме їй раніше. Зростає роль слова дорослого як засобу виховання. Розуміє запитання дорослого, відповідає на його запитання окремими словами, діями. Звертається до дорослих з простими запитаннями: «Що це?», «Як?», «Де?», «Чому?». Легко повторює фрази, що чує. Словник дитини продовжує швидко розширюватися. Речення стають багатослівними, з'являються складні речення, хоча вони ще аграматичні. Започатковується вживання сполучників і прийменників. Мовлення стає головним засобом спілкування не лише з дорослими, а й з дітьми. Багато розмовляє в різних ситуаціях з власної ініціативи і відповідає на запитання. У відповідній ситуації словом може наперед визначити свої дії та наміри.

В 2 роки 6 місяців - 3 роки дитина розуміє смисл мовлення дорослого про події та явища, яких не було в її особистому досвіді, за винятком окремих елементів. Розуміє повідомлення, художні тексти, вірші без супроводу наочності. Легко запам'ятовує вірші й пісні. Знає напам'ять кілька народних пісень, забавлянок, віршів.

До складу словника входять усі частини мови, крім дієприслівника та прислівника. Словник дитини налічує 1200-1500 слів. З'являються запитання «Для чого?», «Коли?». Мовлення емоційне й виразне. Розмовляє складними фразами, з'являються підрядні речення, хоча й аграматичні. Розповідні про бачене кількома реченнями. За запитаннями розповідає зміст знаної казки чи оповідання [1].

Література:

1. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А. М. Богущ.// — К.: Вища шк., 2007. - 542 с.: іл.
2. Маклаков А.Г. Общая психология. Учебник для ВУЗов. Серия Учебник Нового Века. - СПб, 2006, 594 с.

3. Потапенко о. М., Опанасюк І. С. Сучасні підходи до вивчення особистості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку . Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2008-2012 роки / укладачі : Н. І. Тарасова, Г. І. Шаленко, Ю. І. Левченко, О. Л. Хархун ; наук. ред. Ю. І. Левченко.// – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 7, ч. 3. – 520 с.

4. Психологія та педагогіка: курс лекцій / уклад. : С. О. Ніколаєнко, С. І. Ніколаєнко // Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми. - 2010. – 171 с.

Педагогічні наук

РОЛЬ ЕКСКУРСІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Максимчук А.М.

студентка початкової освіти

Луцький педагогічний коледж

м.Луцьк, Україна

Науковий керівник: Хомюк Н.В

Виховне значення екскурсій полягає в тому, що спостереження взаємозв'язку і взаємообумовленості в природі виховує в учнів основи матеріалістичного світогляду, викликає інтерес і почуття любові до природи і рідного краю, виробляє навички роботи в колективі.

Екскурсії сприяють вихованню естетичних почуттів і бережливого ставлення до природи й до наслідків людської праці, викликають почуття гордості за свою країну і народ, виховують патріотизм. У початкових класах найчастіше проводяться екскурсії, які поєднують елементи ілюстративної і дослідницької екскурсій, коли вчитель пояснює окремі питання, а потім ставить перед учнями завдання, що виконуються ними самостійно. Також вагомим місцем належить використанню спадщини В.О.Сухомлинського, який був невтомним дослідником різних підходів щодо навчання та виховання школярів. Екскурсіям

також належить вагоме місце у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського.

Екскурсії - один з основних видів занять і особлива форма організації роботи по екологічній просвіті дітей, одна з дуже трудомістких і складних форм навчання. Екскурсії проводяться поза шкільної установи, це свого роду заняття під відкритим небом.

На екскурсіях діти знайомляться з рослинами, тваринами і одночасно з умовами їх проживання, а це сприяє утворенню первинних уявлень про взаємозв'язки в природі. Екскурсії сприяють розвитку спостережливості, виникненню інтересу до природи, тобто пізнавального до неї ставлення дітей. Велика роль екскурсії в естетичному вихованні дітей, формуванні у них естетичного ставлення до природних явищ і об'єктів. Краса навколишнього світу викликає глибокі переживання.

Даний вид роботи спрямований на задоволення пізнавальних потреб учнів, їх фізичний та інтелектуальний розвиток, зміцнення здоров'я, уміння помічати цікаве, незвичне. Екскурсії також мають велике виховне значення, так як сприяють вихованню таких якостей особистості, як вдумливість, інтерес та любов до природи, кмітливість, уміння бачити прекрасне у навколишньому світі, старанність, самостійність тощо. Вони розширюють кругозір дітей, розвивають спостережливість, уміння бачити те, що раніше відбувалося поза їх увагою, виробляють практичні навички та вміння – орієнтування у просторі, визначення видів ґрунтів, рослин, тварин, формують уявлення про їх життя, живлення, значення тощо.

Під час екскурсії учні сприймають природу безпосередньо різними органами чуттів.

Екскурсії сприяють:

- розвитку пізнавальних здібностей учнів, уваги, спостережливості, мислення, - моторики, творчої уяви;
- вихованню таких якостей особистості, як уважність, спостережливість, - кмітливість, інтерес та любов до природи, уміння бачити і розуміти прекрасне;

- виробленню навичок самостійної роботи тощо.

Учні 3-4 класів під час проведення екскурсій можуть проводити спостереження, дослідження, виконувати практичні завдання як під керівництвом учителя, так і самостійно.

Щоб розвинути у дітей спостережливість і пробудити інтерес до природи рідного краю, рекомендую скласти для кожної пори року пам'ятки-інструкції. Ці пам'ятки вивішуються в класі поряд з календарем природи. Ось приклади таких пам'яток.

Що спостерігати і робити восени.

1. Зміни природи в околицях школи в трав'яному покриві.
2. Підготовка рослин до зими: чагарники та дерева восени.
3. Забарвлення листя. Листопад.
4. Вічнозелені рослини.
5. Сільськогосподарські рослини.
6. Сезонні роботи в саду і на городі.
7. Плоди і насіння декоративних рослин. Їх збір і зберігання.
8. Різні способи поширені насіння дикорослих рослин.
9. Збір лікарських рослин та їх заготівля.
10. Підготовка тварин до зими.
11. Життя у водоймі і ін.

Що спостерігати і робити взимку.

1. Визначення середньої товщиною снігового покриву.
2. Значення зростання сніжного покриву.
3. Життя рослин під снігом.
4. Снігозатримання.
5. Вплив полезахисних смуг для снігозатримання.
6. Життя тварин. Чиї сліди на снігу?
7. Організація підгодівлі птахів.
8. Перевірка придатності насіння до посіву.
9. Водойми взимку та ін.

Що спостерігати і робити навесні.

1. Танення снігу.
2. Протруювання насіння, робота в парках, в саду, на городі, в полі.
3. Спостереження за розвитком чагарників і дерев.
4. Сокорух.
5. Розпускання листя. Початок цвітіння.
6. Спостереження за розвитком трав'янистих рослин.
7. Підготовка ґрунту до сівби.
8. Посів і посадка польових і городніх рослин.
9. Спостереження за комахами, птахами та іншими тваринами.
10. Пробудження життя у водоймі і ін.

Що спостерігати і робити влітку.

1. Літній трав'яний покрив.
2. Будова квітки.
3. Засмічені рослини в полях і городах (опис і гербарій)
4. Боротьба з бур'янами.
5. Розвиток чагарників і дерев у літніх умовах.
6. Літні роботи в городі, саду, колгоспі.
7. Догляд за культурними рослинами.
8. Прополюванням.
9. Цвітіння і дозрівання зернових культур.
10. Сінокосіння.
11. Літня життя тварин.
12. Рослинність і тваринний світ водойм.

Дослідження

ТЕМА. Спостереження і дослідження за природою на екологічній стежині.

МЕТА. Навчитися складати палн спостереження та дослідження за обраним об'єктом природи та закріпити знання про взаємозв'язки живих істот із середовищем їх життя.

ОБЛАДНАННЯ: термометр, лінійка, рулетка, щоденник спостереження, олівці.

I. Організаційний етап: "Налаштовуємося на роботу!"

Сьогодні ми йдемо екологічною стежиною, щоб провести спостереження за змінами у природі.

- Листя вже пожовкло, під деревами лежить барвистий килим. Листочки відслужили своє, наступного року вони мають перетворитися на добриво для інших рослин.

II. Мотиваційний етап навчального заняття: «Мені це цікаво!» 11

- 14 жовтня – Покрова.

«Покрова покриє як не листом, то снігом», - говорять в Україні.

Діти звичайно катаються цього дня на опалому листі. Люблять це робити і тварини. Можливо так вони прощаються з листям рослин, які протягом літа піклувалися про свіже повітря та їжу для людей і тварин.

Якщо у вас є таке бажання, можете теж покачатися по чистому листю.

III. Основний етап: «За знаннями у довкілля» Подивіться навколо і виберіть об'єкт довкілля за яким ви будете спостерігати протягом кількох тижнів (це може бути рослина, мурашник, дерево, кущ тощо)

Мета дослідження: Як змінився об'єкт протягом місяця

- Як ви думаєте, які результати ви отримаєте?

Виміряйте температуру повітря та води в річці.

Складіть план спостереження:

1. За яким об'єктом ви спостерігаєте (опишіть його форму, колір, розміри, стан). 2. Наприкінці тижня зафіксуйте зміни, що сталися з об'єктом.

3. Спрогнозуйте, що станеться з об'єктом навесні.

4. Результати спостережень занесіть у таблиці щоденника дослідження (с.6)

IV. Етап рефлексії

Народна прикмета стверджує: якщо на 14 жовтня вітер віє з півночі, то зима буде холодна і сніжна, а якщо з півдня, то тепла.

- Визначте напрям вітру. Спрогнозуйте , якою буде зима.

- Зробіть висновок про зміни в природі та взаємозв'язок живих організмів із середовищем існування та намалюйте малюнок до сьогоднішнього уроку.

УДК 37.01

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Чиркіна С. В.

*Викладач Канівського коледжу
культури і мистецтв,
м. Канів. Україна.*

Творчі здібності є найвищою концентрацією духовних сил людини, її емоцій, почуттів, уяви, фантазії, інтуїції. Розвиток творчих здібностей майбутнього фахівця є одним з основних завдань сучасної освіти і вимагає впровадження інноваційних методів та прийомів. Сьогодення вимагає ролі творчості як ланцюгу гармонійного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва .

Крім педагогічних знань і умінь , фахівець повинен досконало володіти знаннями і навичками в галузі музичного мистецтва, мати вокальні та інструментальні виконавські здібності, знати теорію і історію музики, володіти диригентсько-хоровими навичками, знати методику і інноваційні технології музичного розвитку. Педагог повинен бути креативним, тобто творчим, постійно вдосконалюватися, відповідати сучасності і «не стояти на місці». Взагалі педагогічний процес пов'язаний з постійним творчим пошуком, оскільки вчителю музичного мистецтва доводиться діяти в умовах ,що змінюються різноманітних педагогічних ситуацій. Фахівець повинен духовно розвиватись, бути творчою особистістю, здатною спонукати дітей до творчості, до саморозвитку і самовдосконалення.

Для фахівця надзвичайно важливо вміти бути виразним у всіх своїх проявах. Творча діяльність передбачає і педагогічну імпровізацію , яка обумовлюється його здатністю швидко і правильно оцінювати ситуацію і

оперативно знаходити рішення. Величезне значення для цього має рівень загальної культури вчителя, його психолого-педагогічна грамотність та наукова ерудиція.

Висновок: Акторські, художні, музичні здібності допомагають більш оригінальному і творчому здійсненню педагогічної діяльності лише при високому рівні розвитку загально педагогічних здібностей.

Найкраще, якщо вчитель підготовлений і в педагогічному, і в музичному сенсі.

Література:

1. Масол, Л. М. Мистецтво: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл., за заг. ред. Л. М. Масол. К: Генеза, 2012.

2. Г. М. Падалка. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010.

3. Масол Л. М. Виховний потенціал мистецтв – джерело освітніх інновацій // Мистецтво та освіта. №1, 2001.

НОТАТКИ

